КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, цхьаьнакхета!

СЕРДАЛО

(С В Е Т)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн обкома, Нохч-ГIалгIайн АССР Лакхехьарча Советан Министрийн Советан орган

Орган Чечено - Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР.

ГАЗЕТА АРАДУЬЙЛА 1923 ШЕРА ДЕНЗ. № 82 (4343). ЕРА, 30 апрель, 1970 ш. Мах 2 кап.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ СИЙЛЕН ДЕКХАР

Массанена а хьоьш да вай республика хьайбаш леладерашан цхьадола толамаш даьхна хилар. Дукхахча фермашка толамца кхоачашду шозза хьалхашка оттадаь декхараш. Лакхлуш латт хьайбаш леладара культура, ди тIехьа шерлу Iалманией хьалха лаьттача опытан карагIдьнинарш производствана юкъехиьнга. ДегIаухаш латт хьалха лаьттарий мугIараш, бIарчача коллективо а хIара къахьегамхочо а тIамйцад пятилетка халал хьалха кхоачашъяра дакъхьера социалистически декхараш, шеай низ па кхобеш къонсам доаттабу уж кхоачашдарe. Дукхача коллективаша толамца кхоачашдаьд В. И. Ленин вай 100 шу дуза ди тIакхоачаш шови до дийрхIараш.

Дика къахьег масала, Сунженски, Урус-Мартана, Ачхой-Мартана, Наьсарен, Нажай-Юрта, Веданa, кхыйолча кхыча районийн фермай къахьегамхоша. Укх шера хьалхарча кварталe толамца кхоачашьяй шу районийн боахамаша паччахьалахенга хьайбай продукташ йоккхра план, дика дIайодалий шоллагIа квартал а.

Цхьаьакъда дукха за йоацаш колхозхойи совхозий болхлойи собранешка дийцача «Производства резервaеx пайда эцилга тоаларахи халъа боахамо экономе режим чIоагIъярхи» долча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК письмо тIа белгалдаьха гIулакхаш кхоачашдарга дидлача доккхал де йиш йолаш дола хIаман кIезига за. Дукха я республикa колхозийи совхозийи фермашка пайда па эцаш дерoкаш. Хьаьаргда вай. масала, хьайбаш дебалара гIулакх мишта датт. ДIадахача шера во эттар вайнига хьайбаш дебалара гIулакх. Еррига республикa хьайцача цул хьалхарча шера цу хана хинначул кIезигагIа дав боахамашка 1970 шера 1 январе хиина доахан. Дукхача колхозашкен совхозашкен дукха доахан Iаьхар кисар, доша а дукха хьайбаш тIерадаьлар. ДIадахача шера кхоачашъьяцар республика паччахьалахенга шурен ткам дохкара план. Из вайна халахете а укх шера хьалхарча квартале а кхоачашъьяц республикa шура кийчъяра план.

Цхьайола хьайбай продукташ ехара а кийчъяра а плакаш кхоачаш це ен дола боахамаш дукха да вай. Соахь а укх шара хьалхарча квартале а паччахьалихен денкха декхар тIалксаз республике эггара йоккхагIа йолча Грозненски района. Къаьстта во латт цу района боахамашка шура лекхара гIулакх. Укх шера хьалхарча квартале паччахьалихенга дулх дохкара план кхоачашъьяцар Гудермесски района боахамаша; шура йохкара план — Надтеречни Наурски районаша.

МалагIа да гIулакх мишта ясала латтаре бахьан? Эггара хьалхара дар да хьайбаш дебадара торонех бокъонца пайда эцаш ца хилар. Геттара кIезига да республике бIаь Iатта лоархIаш Iоцу а хьалхелу а Iаьсий. Къаьстта ясала латт из гIулакх Наьсарен, Шаьла, пкьайолча кхыча районашка. Ниттa кIезига да бIаь жийна тIехьара Iоахарийи бIаь кхкача хьакхийна лоархIаш хьалхехь хурсаши.

ХIана а моттигаш ниъслу хьайбаш доаш, бокъо йоацаш деадеш, кхыча бахьанeн тIерадуьлаш. Зоотехнически ветеринарийи болх дукхача фермашка хила безача боарамагIа бац, хьайбашта доагIача тайпара гIулакх лац. Из бахьан лолаш лоха я хьайбай продуктивность: кIезига лу шура, доагIача тайпара тIаххетац дулх. ДIадахача шера Урус-Мартана, Шаьла, Наьсарен районашка дулха дIачутийнача доахан кхоалагIа дакъа гIийла лаьрхIа дIайдаьд. ТIаккха цу гIулакхо мел зе ду боахамашта хоьш ма дий.

Дукххача боахамашка ясала я доакъара база. Кхачам боллаш даьгIенаши пенаши йоацашехьа массапахьа а лерттIа сарцагIбоилац боахамий кулгалхойи специалисташи баьццарча концевра а Iоана а ма эшша доакъара кулътураш дIаера. Кiезига моттигаш яц гIожe, моша, концентрированийи доакъар кийчъяра гIулакх ясала леладеш а. Дикла а хилац кийчду доакъар ма эшша белок йоаллаш. ХIана а ерригача фермашка яц доакъар кийчду пехаш, гIожа доакъар Iалашдара хIанзе а кийчо а озилга ховшпехьа, цхьадолча боахамашка кIезига уйла ю цу гIулакха.

Дукха дийца а дийцад из а даьд хьайбай фермашка механизаци яра гIулакх ясала латт, дукха балхаш кулгашца ду, из бахьан къахьегама оверрле лоха а я продукцега дIалодар лакха а да кхаш. Цхьадолча боахамашка пайда а ца эцаш латт дукхха ахча дIа а дахийта хьанийца оборудовании. Из гIулакх дIахе ла йиш йолаш дац. ЧIоагIгIа теркам тIабахийта беза хIана фермашкарча халача балхашта механизаци яра.

Цхьадола гIулакхаш даьд республика боахамашка экономически болх толбара, вига хIанзалца хьа вай даьр кIезига да. Дукха да хIанзчул тIехьагIа массанахьа а боахама расчет юкъейоалара, продукцега дIабода мах лохбара, хьайбай боахама рентабельность лакхъяра де дезараш.

Хьайбаш леладара гIулакха цхьан минута а шоай бIаргкIалхьара далита йиш яц колхозийи совхозийи партийни организацеша. Цар декхар да фермай боахама ханнахьа кIоарга анализаш яр, пайда па эцаш йола резерваш гучахари уж производствала юкъе кхахьари. Цхьанна дийнахь а диц ца долийташ де деза из гIулакх.

Шура, дулх, тха дакхарен паччахьалахенга дохкарен заданеш законa хьисапе лоархIаш хила беза республика беррига хьайбаш леладераш.

ТАСС-а хоам

1970 шера 25 апреле Советски Союзе енгалъяхийтай Лаьттан искусственни спутникаш «Космос-336», «Космос-337», «Космос-338» «Космос-339», «Космос-340», «Космос-341», «Космос-342», «Космос-343».

Уж бархIе а спутник орбита тIа яьккхай цхьан ракетаноситело.

Спутникаш тIа оттаяй 1962 шера 16 марта ТАСС-о хьакхайкаьча программага хьежжа космически аре таxка лаьрхIа йола Iилмай аппаратура.

БархIе а спутник лаьрхIача орбитaшта гаргтача гIолла лел юххьенцара параметраш укх тайпара а болаш:

гобоаккха ка — 115 минут;

Лаьттан тIехення эггара дукхагIа гаьна яьнача хана (апогеера) — 1500 километр;

Лаьттан тIехення эггара гаргагIа йолча кане (перигеера) — 1400 километр;

орбита оагIора ластар — 74 градус.

Iилман аппаратурал совгIа спутникаш тIа я: орбита элементаш нийса юстарггола радиосистемаш; приборашeн Iилман аппаратуран беча балхах йола данеш Лаьттан тIа Iочуггойла радиотелеметрически системаш.

Спутникаш тIа оттаяь аппаратура боаррамагIа болх беш я. Iочуухача информацена обработка ю координационно - вычислительни центро.

Юрта бодхама дешашта хетаяь

Хьайбий боахам дегIабоалабара хьакъехьара партеи правительствана решенеш кхоачашъярах долча дешашта а хIаьта мишта довхан Iа даьхка довларен бIаьстан ахкан юртбоахама балхаш чакхдахарен дешашта а хетаяь областий, крайй, автономни республикай партийни, советски, юртбоахама, плаковни органий кулгалхоя болхлой совещани хилар КПСС ЦК-а.

Совещане балха юкъе заьха лаьцар КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председателан хьалхарча заместитела Д. С. Полянске, КПСС ЦК Политбюро члена, РСФСР Министрий Совета Председатела Г. И. Воронова, КПСС ЦК секретара Ф. Д. Кулакова, хIаьта мишта цхьайолча союзни республиканcки министерствайи ведомствайи кулгалхоша.

МАССАВА РАЬЗА ВОЛАШ

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ДЕПУТАТАЛЛА КАНДИДАТАШ ОТТАБАР

Самардийнахь делкъел тIехьагIа ди сахьат долаш «Красный молот» завода кoа тIаьк хьнна хьалхизар предприяте болхлоша. Гаьнга дIахозаш екар духовой оркестр. Хоржамашта хьалхарча собране гуллуш бар завода къахьегамхой.

Собрани хьелла «Красный молот» завода завкома председатела заместитела В. А. Ковалева.

Хьалхара дош эц № 16 йолча цеха токара коммунистически къахьегама ударника Г. Ф. Девяткинас.

— Укх шерара хоржамаш, — йоах оратора, — В. И. Ленин вай 100 шу дизар дездарца дуьззденна вай деррига Советски халкъа политически къахьегамeи хьинар айденнача кьелацка хул. Цо предложени лу № 415 йолча Грозненски хоржама округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Советe депутатий кандидаталла Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретарь Леонид Ильич Брежнев оттаве.

Цо еша предложени хьаллацар къамаьлаш даьраша № 5 йолча цеха комсомольски организацe секретара В. Г. Повстянкос цу цеха воккхаьгIа волча мастера А. С. Никулъшина, завода директора Н. К. Колесникова, кхыбараша.

Трибуна тIа вовл № 5 йолча цеха воккхагIа воле мастер П. А. Зеннлов. Леонид Ильич Брежнева кандидатура хьал а лоацаш, завода коллективa цIерагIа предложени лу цо № 415 йолча Грозненски хоржама округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Советa депутатий кандидатела завода мехкадьтта аппаратурин цеха котельщикий бригадир Рыженков Николай Георгиевич оттаве аьнна.

Цуи предложени хьаллоац массане а, Рыженков чIоагIа могавеш къамаьлаш дир цунца цхьан болх беча дукхача болхлоша. Шийн вуриiтта шу даьлча гIоне «Красный молот» заводе къахьегаш хьавоагIа Николай Георгиевич. Дика къахьегарца шийн сий даьккхад цо болхлоюшта юкъе. Цу хана деза тIехьа шу даьккхад. ХIанз кIоарга яйзза вахнаш из котельщика гонзал.

Лакхача квалификаце специалист из хиларах тарра завода кулгалхоша боккха тешам лу цунна Грозненски химкомбината подиатилен вракецача аппаратурана сборка е. Шийн бена тешам бохь на беш сийленца кхоачашбу цо тIабилла болх. Цо дакъа а лоацаш ханнахьен дикен хьаль ильзо эна аппараташ. Грозненски политилен дIацийцар Лаккено. Из бахьан долаш СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указах «Знак почета» яха орден лу Рыженковна.

Шийн сий даьккхад Николай Георгиевича Монгольски халкъа республикe командировке волаш а. Цига дика къахьегарах Монгольски Халкъа Республика дика къахьегарах Сийлен грамота енай Рыженковна.

1962 шера Коммунистически парте мугIарашка ваьхар Рыженков. ДиъвагIа шу да участка коммунисташа шоай тхьамадалла из вержа. Николай Георгиевич керте латтача бригада хьалхьалха кхоачашдир В. И. Ленино сийна тIайца хинна социалистически декхараш. Партийни группа кулгалдеча дика толамаш дахарах дIадахача шера Сийлен грамота елар цунна КПСС Грозненски горкомо. Заводе эггара хьалхара барацца коммунистически къахьегама ударник яха цIи еннай Рыженковна.

ЦаI шоллагIчoа тIехьа трибуна тIа бувл, болхлой, гIулакхера нах, инженерно - технически болхлой. Царех хIаране депутаталла шоаш оттабу кандидаташ безаш, Iимерза, цар сий деш къамаьлаш ду.

Цхьа барт а болаш СССР Лакхехьарча Совета Союза Советe депутатий кандидаталла № 415 йолча Грозненски хоржама округе гIолла Л. И. Брежнев Н. Г. Рыженкови оттабе решени тIайийцар собране.

Собране дакъа лоацаш хилар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхара секретарь С. С. Апряткин.

* * *

Хоржамашта хьалхарча собране гулбелар Урус-Мартана района «Гойтинский» совхоза болхлой, юрта боахама специалисташ, гIулакхера нах.

Къамаьл де дош лу «Гойтинский» совхоза керттерча экономиста В. А. Дошукаевна.

— Тахан вай гулденнад, — йоах цо, — паччахьаллен Iалдала лакхехьарча органе бахийта вай вкалаш харжа. Ас предложени лу КПСС ЦК Политбюро член, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Николай Викторович Подгорный вай коллективагара Урус-Мартана хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла кандидат ве.

Новкъоста Подгорне беш бола болх дикa бовз советски наха йоах цо. Беррига шийн низ, хьинар, организаторски талант коммунизм хьаллара дIалуш из ленински тайпара вола кулгалхо.

Трибуна тIа ва коммунистически къахьегама бригада бригадир В. Я. Зелимханов.

— Аьи са новкъосташен чIоагIгIа хьаллоац нов. Дошукаева предложени. Тхоай оагIонгахьара са белам ба тха бригада свекла кхеча звено звеньевая йолча Шамилева Зина Межидовнах Урус-Мартана хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла кандидат е аьнна предложени яла.

З. М. Шамилева яй 1932 шера, поктo я. парте яц, юкъера йистеяланза образовани йолаш я. 1963 шера денз звеньевая йолаш болх бу цо, доккхий хьакъхьамаш доах. ДIадахача шера 25 гектарах юкъара лаьрхIача хIаране тIера плин 150 центнер мара йоацача 238 центнер шекара свекла кхебир цуи звено. Зина Межидовна коммунистически къахьегама ударник я. Владимир Ильич Ленин вай 100 шу дизар дездеш «За доблестный труд» яха медаль енна я. Ше мукъа доацашеь общественни вахара юкъе дакъа лоацаш я.

Цул тIехьагIа къамаьл даьча «Гойтинский» совхоза директора Социалистически Къахьегама Турпала нов. А. Д. Катармизова аьлар:

— Вай тахан мехка паччахьаллен лакхехьарча органо бахийтара кандидаташ баьб СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателах Н. В. Подгорнеxи мугIарерча къахьегамхочох. Из дешийн советски демократи котьйлар? Аз тIаьхьа шо партеи правительстван еча йоазхоща жоп луш Даьхкена дуккагIа ялат, дулх, шура, юрта боахама кхыйола продукташ ялара.

Новкъостий Дошукаевеи Зелимхановеи предложенеш хьаллаьцар тракториста П. А. Межидовeи свекаш кхеча звеньевая А. Исаевaси.

Собране цхьа барт а болаш Урус-Мартана хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла оттабир новкъостий Н. В. Подгорныйи З. М. Шамилеваи.

Собране дакъа лоацаш хилар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома шоллагIа секретарь Р. В. Вахаев.

* * *

Тохкама кIоарга бурув деттача МалгIабика контора болхлой, инженерно - технически болхлой селхан шоай хоржамашта хьалхарча собране баьккхар.

Трибуна тIа ва бурув деттача контора партбюро секретарь Федор Васильевич Щукин. № 674 йолча Наьсарен хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла бахийтара кандидаталла оттавеш бурув деттарий коллективa цIерагI цо цIи яьккхар КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС ЦК-арча партийни тIахьожама Комитета председателa Арвид Янович Пельше. Оратора аьлар, нов. Пельше вахаса никъ Коммунистически партенеи халкъаи доазув доацаш цIена гIулакх дара къахьта бола хьокхам ба.

Цул тIехьагIа къамаьл ду бурув деттача мастера Иван Алексеевич Атарщикова. Нов. Пельше кандидатура хьал а лаьца, цу хоржама округе гIолла депутаталла хоржарца кандидат за аьнна цо цIи яьккхар бурильщика коммунистически къахьегама ударника, Чилиев Хьусена Iалихана. Цун гIулакхехи дикача овмалахи дийцар цо. Нов. Чилиев коммунист ва, КПСС МалгIабика горкома член ва. Хьусена Iалихаи болх беш йолча бригада хьалха ихо ди хьалла кхоачашйир апрель бетта план.

Собране къамаьлаш даьча бурильщикаи Хамурзиев Iалдийи ХьакIарна, Поэдалое Гуевни Григорьевича хьаллаьцар н.н. А. Я. Пельшеи I. Хь. Чилиеви кандидатураш.

№ 674 йолча Наьсарен хоржамий округе гIолла Арвид Янович Пельше Чилиев Хьусена Iалиханни Къамий Совета депутаталла бахийтара кандидаталла оттабе аьнна цхьа барт а болаш решени йир собране.

Собране дакъа лоацаш хилар КПСС обкома бюро член, облсовпрофа председатель О. С. Беляев.

* * *

Селхан Наьсарен района ТIой-Юртара культура цIа хьалхинар хоржамашта хьалхарча собране гулбеннате «Октябрь 40 шу» совхоза къахьегамхоша.

Собране къамаьл даьча совхоза болхлочо Бекуров Лохана предложени елар КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель Алексей Николаевич Косыгин № 417 йолча Сунженски хоржама округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла кандидат ве аьнна.

Цун кандидатура хьал а лоацаш «Октябра 40 шу» совхоза доярка йола Тимурзиева Ахьмада Роза № 417 йолча Сунженски хоржама округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла кандидат е аьнна предложени елар керттерча зоотехника Баркинхоев Батыра.

Собране къамаьлаш даьча совхоза диспетчера Олигов Аюпа, ТIой - Юртарча къерча школа хьехархочо Осмиев Селима Косыгин Алексей Николаевичи Тимурзиева Ахьмада Розайи кандидатураш хьаллаьцар.

Цхьа барт а болаш соцам бир собране № 417 йолча Сунженски хоржама округе гIолла А. Н. Косыгинахи, Р. А. Тимурзиевахи СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла кандидаташ бе аьнна.

Собране дакъа лоацаш хилар КПСС обкома секретарь Х. Х. Боков.

* * *

Хоржамашта хьалхара А. Шерипова цIерагIча Грозненски нефтемаслозавода собрани хьайийллар парткома секретара А. Ф. Давыденкос.

Доккха сий долаш гIулакх тIадежад вайна, аьлар цо, № 415 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа оттабаь кандидаташ — Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни Секретарь Леонид Ильич Брежнев, «Красный молот» завода мехкадьтта аппаратурин цеха котельщикий бригадир Николай Георгиевич Рыженкови хьаллана.

Хьоттаь кандидатураш чIоагIгIа хьаллаьцар керттерча энергетика заместитела В. В. Машкарина, хин Iалашоц участка начальника А. П. Андриевске, № 2 йолча цеха машиниста А. Н. Овчинникова, механически мастерской участка начальника А. А. Внукова.

Собране массава раьза а волаш соцам бир новкъостий Л. И. Брежневи Н. Г. Рыженкови № 415 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета детаталла харжа кандидаташ оттабе аьнна «Красный молот» завода коллективо еша предложени.

* * *

Селхан «Старогрознефть» НПУ болхлой, инженерно - технически болхлой, гIуллакхерча наьха юкъара собрани хилар. Къамаьл до дош лу бурув деттача контора керттерча геолога Алексей Иванович Расулина, Буровой коллектива цIерагI цо хьаллоац № 415 йолча Грозненски хоржамий округе гIолла «Красный молот» завода коллективо СССР Лакхехьарча Совета депутаталла бахийтара кандидатела харжа КПСС ЦК Генеральни Секретарь Леонид Ильич Брежневи «Красный молот» завода № 16 йолча мехкадьтта аппаратура цеха котельщикий бригадир Николай Георгиевич Рыженкови. Собране къамаьл даьча бурув деттача контора слесара Альви Дудаевич Тесбаеви кхычари хьаллаьцар красномолотовций кандидатураш.

Собране цхьа барт а болаш хьаллаьцар Л. И. Брежневи Н. Г. Рыженковеи кандидатураш.

Сурта тIа: «Красный молот» завода къахьегамхой хоржамашта хьалхара собране. Трибуна тIа къамаьл деш ва № 5 йолча цеха воккхагIа воле мастер П. А. Зеннлов.

М. ПЛИЕВА сурт.

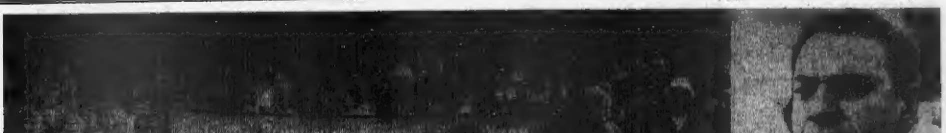

ЦхьоалагIча Майна накъадолхаш

БИЪ БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

ЦхьоалагIча мая сийна къахьегама вахте эттача В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкадьтта чакхдоакхача завода дукхача установкай, цехий технологаша хIанзалехьа кхоачашъяьй мехкадьтте сийрда продукци арахецара биъ бетта план. Царна юкъе аьлха латтачарех я С. Хаджиев керта латтача цхьоалагIча цеха коллектив. Цо хIанзалехьа тIебоагIача бетта чотах арахийца продукци итташ ззараш сомий мехьа я. Биъ бетта задени кхоалл итт ди хьалха кхоачаш а я. Къаьстта дика къахьегарца белгалъяьнна я нн. Абасалиева, Куравина, Саурина, Литвинова кулгалдеча установкай, цехий коллективаш.

Л. ФОМЕНКО, тха штата йоаца корр.

* * *

Дикача къахьегама толамашца мехкдьоаккхаб пятилетка тIехьарча шера хьалхара биъ бутт Ленински Юбилейни Сийлен Грамота енначa Грозненски химически комбината коллективо. Товарни продукци арахецара биъ бетта план 24-апреле кхоачашъяьй химикаша, хIаьта продукцена реализаци яра задени хана пхи ди хьалха кхоачашъяьй. Укх юхедисача донецке планал совгIа яра а хийца, реализаци ергъа бIаьш ззараш сомий мехьа спирте, полиэтилена, фенола, ацетона, кхыча продукцена. Комбината цехашта юкъе лерхача социалистически къовсамалча хьалхара моттиг яьккхай нн. Дронкин, Данченко, кхыбараш керта латтача цехий коллективаша. Цар чхы а хьалха кхоачашъяьй биъ бетта план.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

* * *

Укх бетта 22-ча дийнахь, дика мей бетта чотех продукцена реализаци еш я Грозненски - кондитерски фабрика коллектив. Бутт чакхбалалехьа планал совгIа цо реализаци ергъа 33 ззар сома мехьа кондитерски изделеш. Укх шера къаьстта дика къахьег Л. Ротинякс кулгалдеча цеха болхлоша.

О. ВАСИЛЕНКО, Грозненски кондитерски фабрика планови отдела экономист.

* * *

Къахьегама вахте латтача А. Шерипова цIерагIча Грозненски Нефтемаслозавода технологаша дика совгIат нийцдаьд бIаьстан цIейна. 27-ча апреле, кхоачашъяьй цар продукцена реализаци яра биъ бетта план. Планал совгIа Даьхене дIалургьа эзараш тоннаш мехкадьтта продукци. Уж толамаш доахача белгалбаьнна дика къахьийгад коммунистически къахьегама сийлен цIи лелоеча Б. Чибисов, Д. Горковой, Е. Баранов керте латтача цеха, установкай технологаша.

В. ГОРБАЧЕВА.

* * *

Тха штата йоаца корр.

«Грознефть» объединене чуйоагIача мехкадьтта промыслови управленешта юкъе эггара хьалха биъ бетта план кхоачаш е я, хIана хьахулача бетта чотах «Iаьржа дошуя» доккхаш я «Октябрьнефть» НПУ коллектив. Ер бутт чакхбалалехьа цо планал совгIа доккхаргда 35 ззар тонн мехкадьтта. Укх шера цаьккха бетта хьалхара моттиг дIа ца хецаш хьайоагIа Л. Круглов керте латтача телемеханизированни промысла коллектив П. Хаценкос кулгалдеча Гой-Корт промысла мехкадьттахойи.

М. ПРОХОРОВА, «Октябрьнефть» НПУ планови отдела инженер - экономист.

ЦХЬА БАРТ БОЛАШ

СТАВРОПОЛЬСКИ КРАЙ

Дукха цах гулбеннача Ипатовски районерча «Большевик» яхача племенной жа леладеча завода центральни усадьбе хиннача хоржамашта хетаьча собране массава раьза а волаш соцам бир — КПСС ЦК секретарь **Федор Давыдович Кулаков** Петровски хоржамий округе гIолла Союза Совета депутаталла харжа кандидат оттаве.

Невинномысски хоржамий округе гIолла Союза Совета депутаталла харжа шоай кандидаташ оттабеча хана Невинномысски химически комбината гIишлоешъераша цIераш яьхар новкъостий **Л. И. Брежневеи** «Ставропольхимстрой» треста СМУ-1 дикагIа волча бригадира Социалистически Къахьегама Турпала **Александр Митрофанович Мсначенкой**.

Къоарший-Черкесий автономни областа «Инокхалкский» совхоза къахьегамхоша Адыге - Хабльски хоржамий округе гIолла Къамий Совета депутаталла харжа шоай кандидаташ оттабе цIераш яьхар новкъостий **Н. В. Подгорнеи** совхозе эггара дикагIа свекла лелае хоьш йолча звеньевай Клыч-хан Бахтыгереевна Умалатовайи.

КАЛИНИНСКИ ОБЛАСТЬ

Искусствени хьоаса беча Калининск комбинате хоржамашта хетаьь хиннача собране массава раьза а волаш соцам бир КПСС ЦК секретарь **Борис Николаевич Пономарев** Калинински хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла харжа кандидат оттаве.

Шоай собране из кандидатура оттаьй Конаковски ГРЭС-а энергетикаша а.

Хоржамашта хетаьь автоспецоборудоване Тежецки заводе хиннача собране Бежецки хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаталла харжа кандидаташ оттабаьб КПСС ЦК Генеральни секретарь **Л. И. Брежневи** Весьегонски района «Вперед к коммунизму» яхача колхоза председатель **Иван Михайлович Самсонови**.

ГОРЬКОВСКИ ОБЛАСТЬ

Хоржамашта хетаьь дукхача къахьегамхой собрани хилар Ленина цIерагIча Горьковски телевизиони завода керттерча майдан тIа.

Завода къахьегамхоша массава раьза а волаш соцам баьб **Константин Федорович Катушев** СССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа кандидат оттаве.

Лукояновски района Больше-Арски колхоза члений собране Лукояновски хоржамий округе гIолла Союза Совета депутаталла харжа депутаташ оттабеча хана цIераш яьхар новкъостий **А. Н. Косыгинеи** Больше-Арски колхоза доярка **Екатерина Павловна Пивашинайи**.

БЕЛОРУССКИ ССР

Хоржамашта хетаьь собранеш хилар счетни электронни машинашъеча Мински заводе.

Собране массава раьза а волаш соцам баьб **Петр Миронович Машеров** Мински — Советски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла кандидат оттаве.

«Электродвигатель» яхача Могилевски завода къахьегамхоша шоай собране Могилевски хоржамий округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла кандидаташ оттабаьб КПСС ЦК Политбюро член, КПСС ЦК секретарь **А. П. Кириленкови** электроприборий цеха монтажница **З. Ф. Яцкевичи**.

(ТАСС)

ЗВЕНЬЕВОЙШ ДАГАБУЬЛ

ІИЛМА ПРАКТИКАЦА ДУВЗАШ ХИЛЧА

МАРТ беттн карте Наурски районна бюро йийцар тха звеношкой балха опыт. Цига яьча решенех из кхьча боахамашта шоай производства юкъе дхьа могайир. Цудухьа кІеанг-дукха тхоай балхах лаьца дувца безам ба са.

Сона хетачох керттердар Іилмъ карагІдьнинар практикаца дуваа хар да. Цу даькъе чІоагІа новкъостал ду сона тха агронома кои. Чочкева, иоллагІа болх бе волалуш цунца дагавоал со. Цхьаза дувцарах лалац гІулакх, каст-касте агротехника къайленаш йовзара книжка бе долла делаш хул, хІаьта практиках лаьца дуйцача хана соца къовсаш агронома ма а. Ииттa Іилмои тхоай балха опытои къаь керте а лувнаш агрономаца цхьана белгальш оаха кхашка де дезача балхий комплекс.

ХІана шерра балха юкъейоалаьй оаха хьажкІаш кхеоча агротехнически дикагІйола методаш. ІІаккха нохаранна ппедплужкинаш долнаш лаьтта ахьи, дІадуваш дола фу тха района хьалашка мотталеш лакхача репродукцехи хул. Лаьтта ахкара хьисапе кийчду.

Цу хьакъе сай балхах хиина дхьа масай доаллергда аз. Соахк хьажкІаш легІан йолаенначa хана чІоагІа зене йола баьцаш тІадьлар тха кхашка. хІаьта хьажкІаш дане лаьттача йовъало матар яхийтаяр. Оасар мотдоалаш хоагІар. Оахош фу дергла ца хоиш деха хьайаар тхо. МалагІа агроприем чакхъяьккхача бакъахьа хургья яха хаттар дукхал эттар.

— Кабардино-Балкарски университета кафедра заведующе цу хьакъе лалаьр леца, ІалрахьмеП, вьлар сога кхай тІа веначa Чочаев Махьмада. — Из хьажкІаш кхеара йоккха опыт йолаш волга ховргда хьона. Цул совгІа аммиачни селитра тоссаш хьажкІашта культиваци еш ротационни дискаех пайда кишта эцаргба хьажалахьа.

Уж дискаш еха культиваци еш хІара участок белгаа а еш тайн-тайнарча боврам аммиачни селитра тессар. Из болх йоккха йоалача участкашка бир оаха, хІана аьлча эшачул кІезага дукхагІа уж удобренеш хьажкІаш йолча тайсача цар пайда а ца беш зе деш доландль. Ниттa тхона гучадьлар гектарв тІа 0,6 центнер селитра кхоачийташ из болх бойя, нийса хургдолга. Цул тІехьагІа дерригача кхай тІа из болх дІабелабир оаха. Хьалхара культиваци 4—6 сантиметр кІоарг а еш чакхъяьккхар, кхы кІоаргагІа е йиш яц из хьажкІашта 3—4 лард хийцача хана еш хилча. Цу гІулакхо оасара баьцаш тоІойир, хьажкІай са мукъадаьккхар. Цул совгІа цхьайолча участкашкара зене йола баьцаш хІалакъаь дІаккара гербицидаш тохар. Ах бутт баьлча цІаьхха а культиваци йир. ХІанз культиваторах оасар ду маккхаш а дехий 10—12 сантиметр кІоарга чакхъяьккхар. Цу дерригена даим тІахьожаш лоаттабеш хул тха агроном. Цхьадола хІама оаха харцахьа дІаделаль хилча а из гьнв далийтац цо.

Хьувкъам кхебара гІулакх кха оахаш хьалха баьккхача мулица дІадолалу. Из далокьа териалдир оаха цу кхай тІа хьалха кхель культура малагІа я, малагІча мергІорахьа оахам даь. цун кІоаргал. Из дерригa севообороташка белгалдеш я, цхьабакъде уж хІана а тха боахаме бокъонца карарадаь яц. ХІана оаха хьажкІаш дІалачa участке соахк гурахь дуо кІа яхедаьд.

Из кІа чуийцачул тІехьагІа кхай тІа йисача юкхашта лущени йир, тІаккха зене йола баьцаш легІаахa ма эттанге 25—27 сантиметр кІоарга оахам деш хІалакйир уж. Уж дерригa балхаш ялараш чуийца доалламе а кюль — августе беттанка даь баьлар звено членаш. Цул совгІа шелал отталехьа шозза маккхаш цхьа культиваци чакхъяьккхар цу лаьтта.

Хьувкъамо дукха хьонан дІаоз лаьттаинцара. Цудухьа хІара шера юхаметтаувттабе беза лаьтта хула эшам. Геттара чІоагІа эш тайн-тайпара удобренеш хьажкІаш дІаюча тха лаьттаишта, хІана аьлча уж дайта а гІум дукха ййпа а доландаь. Цудукьа керттера оахам деш хІара гектара тІа кхоккха центнер суперфосфат, хІаьта планировка еча хана тІеря хьаьвача лаьтта тІоа дІабаьккхача цхьайолча участкашка хІара гектара 35 тоннага дІакхоачаши. хІаьта кхычахьа 20 тонни кхо диллар.

Соахкарча хьувкъана лаьрхІа чуделийташ хий дилла вІаштІехьдаланар тха. Из даь даларе тха хьувкъам гектара тІара 39 центнер а боацаш кхы а дакхагІа хургбар. Цудухьа гурахь юбилейни хьувкъама лаьрхІа дерригача кхай тІа чуделийташ хий диллар оаха.

Укх аьхки а кхы мех дар доацаш кхай тІа эшшача хана хий дилла дерхІ. Йоакъал латтача тха зене хьувкъам лакибара керттера резерв лархІа ела цох. Цхь-ялк лорд хийца хьажкІа дІахо дегІайолгІача хана 30—40 процент еха вещество хьахул пумца, гІаккха дийлаьи буєн уж йолча хІара гектар лаьтта 30—40 кубически метр хий эш. Цудухьа оахх дика кхетаду эшачул кІеззигагІа кхоаче а хиво хьувкъам дикка лакхбелга.

ДІадахача шера аьхки хий техачул тІехьагІа лаьтта кІаьддеш культиваци ца еш дисар тхо. Из тайдоикха сІалат хиннадар. Цу тайпара дар кхы нийсдолийтаргдац дІахо йодача хана.

Кхы а дукхагІа вш хьажкІашта хий царна эиза тоха ха хьатІаттача хана. Цу юкъах дийнахьи буєн юкъера лаьрхІача хІара гектар лаьтта 70—90 кубически метр хий эш. Цудухьа цу хана тхоай кхай тІа кІезигагІа дале а шозза хий дилла лаьрхІад звено членаша. Из болх лелабара техника, хий деха ховш бола нах боахаме болаш ба. Къаьстта белгалбе лов сона тха кхашка хий дехараш Демченко Иван Захарович, Гончаров Василий Иванович нийсача технологех хий дехкаш, хІара метр лаьтта эшача боараме тІоадал кхоачийташ бу цар из болх.

ХІанз хьажкІаш дІае доладен яд тхо. ЧІоагІа тервам тІабохийта бе безаш ба из болх, хІана аьлча кварраташ, мугІараш нийса ца хуле хьажкІаш хьатІальдча царна обработка е хала хургда.

ХьажкІаш укх шера 202 гектара тІа кхеергьа оаха. Соахк 163 гектар яр. ХІара гектара тІара 50 центнер фуаллыхьа хьажкІаш яха лош деннад звенос. Из да В. И. Ленин ваь бІаь шу дизача шера оаха Лаьхенна лургдаза къахьегама совгІат. Из толам баккхара тІахьех тхо соахк лаьттача Ерригсоюзни яхье тха звено хьалхарчарца хиларо а тхона ВЛКСМ обкома комсомола карара-кара тела ЦІа байракх яларо а.

Дукха ба вай республике цІи хеза хьажкІаш лелаераш. Царех хІаранеца яхье ваьнна ва со дагахь. ХІаьта тхона шиннена пайдано а йолаш бокъонца йола социалистически яхь лелае безам ба са тхоай районерча Ленина цІерагІча колхозерча звеньевойца Солнышкин Григореца.

Іа. ХАСАЛИЕВ,
Наурски района «Красное знамя» колхозе звеньевой.

Чехословацки атомни энергетика йокха хІанзара экспериментальни база хьаьлй Плъзеверча В. И. Ленина цІератІча машинашъеча заводе. Цун керттера декъц — обогащении урании болх беш йола низ бола атомни реактор. Цу экспериментальни базе бола минита бу хьожаш толкашн я атомни электростанцешта лаьрхІа керттера оборудовании материални образецаши. Теркаоа юкъмоттиге литт радиоактивни излучениех атомни электростанцешка боля бу персонал лоравра биологически техническни средстваш юкъарца лушзадения дола дениш.

СУРТА ТІА: экспериментальни базера управлене пульт.

ЧТК—ТАСС сурт.

НОТ-о ПАЙДА ЛУ

Къахьегам Іилман ларда тІа вІаштІехьбаккхара хьакъехьара дикагІйола план производствана юкъенхьара конкурсаш чакхъяхар традици а хиина дІаэттад вай республике. ДІадахача шера Облсофпрево, ВОИР-ен НТО-и Совстошо дІайолаяь хьожар - конкурс хІанз мара чакхъьннаяц.

Конкурсе лакъа лоацаш хиинараша даьха толамаш дика ду. Соахк март бетта дена укх шера март бетта кхачалца республикерча тайп-тайпарча организаценка кийчъяьй 800 совгІа НОТ-а планаш. Царех производствана юкъейихьача 80 плано паччахьалкхенна 2,4 миллион сом пайда а беш, дикка лакхъяьй къахьегама оасарле, тоадаьд болхлой къахьегама хьалаш.

НОТ-а планаш кийч а еш производствана юкъенхахьара йолча конкурсе дакъа лаьцар дукхача болхлоша, инженерно-технически болхлоша, кхычар. Масала, «Электроприбор» заводе конкурсе дакъа лоацаш хилар 120 сагучоагІа 13 творчески бригада. Цар кийч а яь производствана юкъейихьар 250 рационализаторски предложении НОТ-а 8 плани. Цу бархІ планах 4 конкурсо яхьийтар цар. Дукхьал № 2 йолча цехо кийчъяьча цхьан НОТ-а плано пачхахьалкхенна шера баь пайда 64 эзар сом да.

Хьажара конкурсе хьаяхкийтача НОТ планаша къаьста хьахьокх творчески къахьегача бригадаша, болхлоша, пачхахьалкхенна беш бола пайда боккха хилар. Укх тІехьара хана творчески бригадаша предприятей керттерча специалисташа цхьана кІоарга анализ ю цехашка, производствений участкашца къахьегам Іилман ларда тІа дикагІа вІаштІехьбаккхара. Кийч а яь производствана юкъейихьача дукхача НОТ-а планашта юкъе тайп-тайпара дешаш къестаду. Масала: болхлой къахьегам оттача бакъдар, царна гІулакх дар. дикагІйола методаш приемаши производствана юкъейихьар, иштта кхыдола дешаш къестаду цига.

НОТ-а планаш кийч а яь производствана юкъейихьача 6 творчески коллективана хьоалый ахчах премеш, сийлен грамоташ. Из катале лаьккхача творчески бригадашта юкъе а Грозненски межкаьлтта чакхдоахача завода коксохи цеха творчески бригада, Грозненски швейно - производственни объединене цхьоалагІча цеха коллектив, радиотехнически завода сборочни цеха бригада, «Электроприбор» завода шарикови автоучкаш деча участка коллектив, «Грознефть» объединене трубно - инструментальни база коллектив, кхычар.

В. И. Ленина цІерагІча Грозненски межкаьлтта чакхдоахача завода коксоаи цеха коллективо кийчъяьча НОТ плана хьалхара преми хьоалийр. Из план производствана юкъеяхьар бахьан долаш дІадаьхар цеха балха тІа нийслу кхоачамбоацараш, гучадьхар керда резерваш.

А. К. Баланиц керте лаьттача творчески бригада кийчъяьча цу НОТ плана юкъе мел йоагІа мероприятеш тІеряльар хулгаша яй хала балхаш дІадахара, производствении помещенешка газ кІезигагІа хилийтара, болхлой санитарно - гигиенически хьалаш тоадара. Уж дехкараш дизза кхоачашдара НОТ плана юкъейихьар механизированни хьесапе коке дІаяра а бовзаш из дІакхухьийтаргбола мероприяти. Цеха кубашка, трубчати пишкашка промысловин аьха газ йоагаяра гІулакхца автоматизаци йир. Уж сапнп йола мероприятеш кхы дукха а чахъьхар цехе. Цул совгІа хьалхагІа яхь еменагІа бола беш лиина лаборанташ. керттерча дакъе кхалхах, шиш еменагІа мара болх бе ца безаш мукъабаьлар. Творчески бригада юкъейоагІаш хиннача бригадаша, механикаша, технологаша, экономисташа, болхлоша - новаторша, шоаш кийчъяьча НОТ-а плана юкъе мел йоагІа мероприятеш производствана юкъейихьар. Из бахьан долаш дукхача халача участкашка механизаци йир.

кхычахьа балхь наха йиш йолаш мукъаяьлар 14 болхло кхьоа Іеговассабеш бола грузчикаш. Цехера санитарно-гигиенически хьалаш дикка тоаделар, къахьегама оасарле 7,3 процент лакхъелар. Уж еррига мероприятеш чакхъяхаьх пачхахьалкхенна шера хула пайда 57,5 эзар сом да.

Иштта боккха доархІам болаш я Грозненски швейно - производствении объединене цхьоалагІча цеха коллективо кийчъяь НОТ план а. Цу плана хьоалый ПагІа преми. НОТ плана юкъейоагІа инженерно - технически, экономически дешаш къестадаш йола дукха мероприятеш. Планага хьежачул тІехьагІа гучадьлар кІоарга анализ а еш уж кийчъяь хилар. Цо вІаштІехьдалийтад дукхача халача балхашта механизаци е, къахьегама хьалаш тоаде, технологи эрталкхо. Из план производствана юкъенхьар бахьан долаш цеха тега йолайир дукхача фасонех йоаа берай эипа хоча маш. Цун керттера доархІам ба цхьатарра массехк моделах барзкъаш тега йиш хилар. Из бахьан долаш шеръелар арахецача продукце ассортимент, кІезигагІа хилар довш дола хІалаш, бизза пайда эца йиш хилар массайолча машенех, кІезигделар гІоина долча батташка дІадодар. НОТ план производствана юкъейихьача тІехьагІа цеха коллективо къахьегама оасарле 14 процент лакхъелар. Цо пачхахьалкхенна баь пайда 76 эзар сом да.

«Уж санна йола НОТ планаш дукха юкъехьхьай кхайболча предприятей балха юкъе а.

Укх гаргарча хана информации пропаганда Іилма - технически республиканска Шен коллективе дІайолаергьа дикагІйолча опыта школа, цу школа чакхйоаха мероприятеш тІеряльь хургья арахецча продукци дикагІа хилийтара, экономически эффективность лакхъяра, болхлой къахьегама оасарле лакхъяра.

И. БЕЛИЕВ,
Республиканцкн конкурсни комиссе член.

ГИДУАРГАШТА — ЛАКХА АГРОТЕХНИКА

Шерагара шерага дикагІа хьувкъ «Победа» яхача «ЦІена Эскара» цІерагІчен колхозашка гидуаргаш. Къаьстта лакхь хул хьувкъам цу боахамий А. Жидкова, Н. Кузнецова, В. Чалых, Б. Тонгиева кулгаладеча бригадий кхашка ДІадахача шера хІара гектара тІара юкъера лаьрхІача 17 — 19 центнер генараш чуляра цар. Фу ду кар иштта лакха хьувкъам кхебара? Эггара хьалха кхашка деш дола дерригa балхаш тІехьа а ца доахаш дикагІа йолча агротехнически хана ду.

Иштта, гидуаргаш дІаделехьа эиба аьха лаьтта планировка а йий, нийсду, цул тІехьагІа, Іеи эзмалакх, лаьттанна Іайна тІоадал бІаьстиц дІакъовл, Іенгардаьшна оасар легІаде долалушехьа макха боакх. ШозлагІа культиваци, еча хана минерални удобренеш а тайсе лаьтта хьаьду. Фу дІаделехьа шиллое ди хьаяхе бай макха а баьккхе лаьтта кІаьду. Генараш дІадийна кхо ди даьлча шозлагІа макха боакха, хІаьта баьцовгІа шинкхо лорд хийцача культиваци ю, иштта шай хиинарча якъдоле балхаш чакхдоах. Але нозе, цу бригадашка дІадуваш дола гидуаргий фу дерригa цхьоалагІча классеян калибровка яьн хулга.

Кхыча тайпара за гІулакхаш Ленина, Орджоникидзе цІерагІча, «Красный Октябрь», «Заветы Ильича» яхача колхозашка Лаьтта во кийчдара дІадийнеча гидуаргашта доагІаш дола гІулакх ца дара бахьан долаш йоха бе чулаш бола хьувкъам—хІара гектара тІара эггара дикагІа хилча а 8—11 центнер.

Укх шера бІаьста хьакка ера. Март бутт кхоачалуш хоьуш йохъелар. Итт сантиметр кІоарга лаьтта йохалл 12 — 13 градусага дІакхоачар. Цудухьа оасар а хьалха тІедаш доладелар. Из тІа а даьнна кІезига лакхвала везна маккхаш тоххадир. Фу дІаделехьа хьалха цига дІадийна хиинача культураега, тІаьхинача йоархІашка хьежжа кхозза культиваци е еза кхай тІа. Царех наІ генараш дІаделехьа 5—6 ди хьалха, гидуаргий фу оахама охоагІа дІадув. ХІаьта уж дІаелехьа чакхйоаккхаш йола тІехьара культиваци кхай дІоахка е еза. Цу гІулакхо торо хулийтаргья дІадув фу ишшача тайпара кІоарген нийсса лаьтта Іочудахийта.

Хургбола гидуаргий хьувкъам фу нийса дІадерах тийша ба. Тха района боахамий лаьттайка гидуаргий фу квадратно - гнездовой хьисапе дІаде деза. Цу тайпара фу дІадуваш хилча фу лаьтта дика чудух, механизмаша уоагІеш ахоагІеш обработка е торо хулийт.

Района дукхахчу боахамашка пунктирни хьисапе мугІарах дІадув гидуаргий фу. Иштта дуваш хилча хІара гектара тІа 12—20 килограмм генарг тасса дезаш чул. ХІара гектара тІа 15 килограмм а тоссаш мугІарах дІадув укх шера гидуаргий фу Ленина цІерагІча колхозе. ЛоархІаргда вай мел зе хурга боахама. Гидуаргий кІара килограмм фуна юкъера лаьрхІача 12200 генарг да. Цхьан гектара тІа 183 эзар генарг дужаргда. ХІаьта опыто хьахьокха цхьан гектара тІа 50—52 эзар генарг дІадийча тоьаш доага. Цу тайппара хІара гектара тІа боарама совгІа 130 эзар генарг е 10,7 килограмм фу дІадуварга боахаме. ХІаьта укх шера боахаме 50 гектара тІа гидуаргаш дІаюргхьлар тервалдича, 50 центнер генараш эзаьа доарга цар.

Лоаттабеча тІаьхожамга, деча гІулакхийта хьежжа мара хургбац чувааргбола хьувкъам а. Практика хьахьокх гидуаргаш дІайийна кхо - кхиь ди даьлча макха баккхар лоархІаний долга. ХІаьта дидалийта йиш яц дІадийнача гидуаргашта макха пхоагІа бокхе белилга. Йагахье санна гидуаргаш квадратно - гнездовой кІасоп кІайийна яле, цикенална бакха боа макха. ШоллагІа чакха боакх хьатІаьаеннача вІирго шиъ е кхоъ лорд хийцача. Цу хенна баьккхача макхо гидуаргаш соа листа тІаьнначахо кийлаьш, оасар ду лаьтта кІаьду.

ШоалагІа макха баьккхачул тІехьагІа культиваци ю. ХІаьта гидуаргий мугІараш белгаладьча мара йиш яц культиваци е. Культиваци ю лаьтта чаммо дакълара, оасар дара, гидуаргий мугІараш нийсдера. Вегетационни хьесапе хий тоахачул тІехьагІа лоархІаме да шиъ е кхоъ культиваци яр. Эггара хьалха 6—8 сантиметр, шозлагІа 8—10 сантиметр, кхоалагІа 6—8 сантиметр кІоарга. Геттара дика ю культиваци еш, культиватора урсех оасар ду маккхаш зоккар. Культиваци эшшехьа е, мугІарашта юкъе тІаьнна йоархІаш йовэ цу маккхаша, цул совгІа лаьтта кІеаду. МугІарашта юкъе обработка яхьй доархІаме ха жильдык кха лаза кхийтта гидуаргаш кхай тІара дІеххар. Из довар теттара кхераме да гидуаргашта. Цунна дуьхьал лоаттабара лоархІаме да севообороташ нийса кхоачашъяр. Иштта, гидуаргашта жильдык ята лазар кхийттача кхай тІа 7—8 шу даьлча мара йиш яц культура юха а дІае.

Дика лакхбу гидуаргий хьувкъам минерални удобренеша, къаьстта фосфоркичар. Уж кхай тІа тоасара дикагІа йола ха — лакан юкъен гурахь лаьтта оахаш. Гидуаргаш дІаелехьа культиваци еш суперфосфатни удобренеш тайсача цар кІаьига пайда лу. ХІаьта гидуаргаш дІаюаш тайсача, фуца цхьан лаьтта кІала а яха, баьцовгІаш дика дегІайоахкийт суперфосфатни удобренеша.

Хургбола хьувкъам дукхагІа даьвъе дІадувча фух тийша ба. Тха районе гидуаргий фу кийчдара гІулакх ю вІаштІехьдаьккха хиларца. хІара шера Къилбаседа Кавказа кхыча районашкара Іалашде дезаш хул из. ХІаьта районна моллагІча колхоза торо а шоай боахаме фуна лаьрхІа гидуаргаш хІеера дика участок къоастие. Цхьабакъда еррига агротехнически мероприятеш кхоачаш а еш хаддаза тІахьожам лоаттабе беза цу участкашка дІайийнача гидуаргашта. Иштта, вегетационни юкъа кулгаьна оасар деш жильдык е эиразхха цхалазараш кхийтта совгІа баьцовгІаш дІаяха еза. ханахьа хий тоха, удобренеш тосса еза.

Лакхе яйцача тайпара агротехнически мероприятеш чакхйоахе, тха района боахамий хІара гектара тІара 18—23 центнер генараш чуда йиш хургья.

П. ШУМИЛОВ.
Сунженски района юртбоахама производствении управлене керттера агроном.

ДАЬХЕ ЛОРАЕ КИЙЧА ХИЛА

Итташ бола кагий нах — призывникаш боагІа районашкара СССР ДОСААФ Республикански автомотоклубе деша. Советски Эскаре гІулакх де Іомалу уж укхаза. ТІема гоьвзал а халкъа боахаче къахьегара эша гоьвзал я Іомаш цар.

Цул совгІа, кагий нах укхаза идейно чІоагІ а лу. ТІема - патриотически кхетам балара керттера форма я политически занятеш. Хургболча бІухошта цу занятешка йовзийт социалистически Даьхе лорархоі йола В. И. Ленина керттера положенеш. «Массане юкъарча тІема декхарах дола закон».

Политически занятеш ю опыт йолча преподавателаша ин. И. Матийас, А. П. Мушенков, И. И. Нечитайлов.

Курсанташа беседаш а кхул Сийлахь - йоккха Октябрьски социалистически революци йоахаш а Сийлахь - боккхача Даймехка тІем тІа дакъа лоацош а хиинараш, къахьегама ветеранаш, автомотоклубе хьалха дешаш хиина нах. Цар кагийча наха дувц цу йоккхийча событеех шоашта дагадоагІараш, вай Даьхе лораеро сийлен декхарах, автомотоклубе Іомадьар Советски Эскаре гІулакх деча хана чІоагІа пайдалургадарах.

Курсанташта укхаза Іодеш хьалха автомотоклубе деша баьгІача, хІанз Советски Эскаре гІулакх деш болча бІухоша шоашта укхаза Іомадаьр чІоагІа пайдалар дувцаш, шоай преподавателашта чІоагІа баркал оалаш кхухьийта кисьмаш. Иштта кисьмаш дахкийтад хІанз Советски Эскаре гІулакх деш болча Газиниа, Хамидова, Сайдаева, Нечепоренкос, кхычар.

Берригача советски наха а санна, автомотоклубе В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна социалистически декхараш тІаийцадар. Уж сийлоша кхоачашдир — бІехкаре гІулана дара а халкъа боахаме къахьегаро а эша гоьвзал Іомаьча наьха массехк группа арахийцар. Экзаменаш дика дІа а яхи, Іомаьча гоьвзала дола удостоверенеш дІайдар дийша баьннараша.

ХІанз керда курсанташ хьайблаб. Занятеш бокъонца дІайолаяннай. ХьатІадоахІача дезача денна — фашистски Германи эшаьвай халкъо котдаьнна 25 шу дузача дезача денна доккхий толамаш даьха дакъабеха кийчлу тха студенташ а.

Цхьа дезал санна барт болаш укхаза, ДОСААФ курсанташ, дукхача наьха йола технически профессеш Іомаш кхочаша, гІалгІаша, эрсийе, кхыча къамех болча кагийча наха, вай сийлахь - йоккха Даьхе лорара сийлен гІулакхах бола кхетам ба.

Б. ИЗВЕРГИН,
Республиканскиа АМК начальника заместитель, запаса майор.

БІАЬСТАН БАЛХИЙ — ДУКХАГІА ТЕРКО

КЕПАЙОАЗОН ОБЗОР

Доккхийча бехктохамех декхараш да укх шера В. И. Ленин юбилей йолча шера республике юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка леттараш. Ер цу лаьтта лелаьара культура лакха йола. Іилман ларда тІа вІаштІехьъяьккха боахам лелабара система хІара колхоза совхоза тІагІерта юкъахьхьара шу хила деза юрташкарча къахьегамхошта. Лакха хьувкъам кхебе вІаштІехьдаргдац Іилманех толашагІа йолча опыташ карагІдьиннараш юртбоахама производствана юкъехьхьара, хий дехкача лаьттаехк хий ресурсаехи пайда нийса эзара, юртбоахама техниках балха оасале лакхьяра, севообороташ кхрадана, органически минерални удобренеех дукхагІа пайда эзара.

ТолашагІа йолча опыташ юрта боахама къахьегамхой балхаш пропаганда яра, юбилейни шера социалистически яхьа лелам бовзийтара кхоачайбоацараш хьагучадахара лоархІаме болх бу районии газеташа.

Сунженски района юрта боахама болхлоша декхар тІаийцад 1970 шера доаккхаш дола дерригa алат 83 эзар тоннага дІакхоачаде, пачхахьалкхенга 26,5 эзар тонн алата, 6,3 эзар тонн генарий, 29,5 эзар тонн баьцадеарий, 14280 тонн шурий, 2400 центнер тхан йоахха, и. кх. дІ. Декхарашка вьнад: хІара гектара тІара 27 центнер алата гулъе, хІара кхоабача Іаттагара 2200 килограмм шурий яккха, хІара устагІанка гІера 3,3 килограмм тха дакха. Уж декхараш кхоачашдара ма могга дукхагІа чІоагІъяза ярьаш къахьегама дисциплина, организованность, бІаьстан юкъе кхашка ду балхаш лоацийча хана кхача боярмех чакхдахеза, юрта боахамерча лаьттай хІара гектарах нийча дикагІа веший бертбаь.

Юртбоахама балхаш районе дахи мийтта лел хов «Знамя труда» яхача района газета. Керда тІа йиа социалистически декхараш кхоачашдара тІахьехам беш я «Хьувкъам лакха хургба», «Къахьегама хьинар» «Лоамин колхоза баьцадаараш леладераш болча», «ПаІ — массанена тІехьа, массана а — цхьаннена тІехьа» яха а хьийола я статьеш. «Кхашкара хоьнаш» яхача рубрикане кІел хаддаза кепате кхашкира балхаш мийтта лел хьахьокхаш йола материалаш. «Кирова цІерагІча колхозе» яхача корреспонденце тІа дувц цу колхоза шоллагІча бригадо механизаторий балхах. 500 гектара тІа кен дІабийна боалаш лаьтт бригаде. 100 гектара тІа дІайийнай люцерна. Гурахь дийнача алатий 50 гектара тІа маккхаш даьха даьннад. Маккхаш воахача дика болх баьб механизатораша Д. Цуровм, В. Катковa, Н. Филатова. Доккхий толамаш доах культиваци еш болча механизатораша Н. Еранцкиев, И. Шеронев.

«Звенона керте — колхозни съезда делегат» яхача статья тІа газета язду Базгиев Бахьаудинах дуина болх беча новкъостехи. Орджоникидзе цІерагІча колхоза мастерской заведующе Базгиев Бахьаудин колхозхой съездера ше цІавеча звено ше хьожаелга хийхар. ХІанз механизировании звенона кулгалдеш ва из. Звенона ба: З. Горакоев, Х. Оздоев, А. Евлоев. Доккхий социалистически декхараш тІаийцад Б. Базгиева звенос: 100 гектар дола лаьттан хІара гектара тІара 45 центнер фуальхьа хьажкІаш яха а 30 гектар дола лаьттан хІара гектара тІара 400 центнер моша доакъар дакха а. Іалаьмате дукха органически минерални удобренеш дІайихьай кхашка. «ДІахо де деза балхаш кІезига дац, кулгаша къа "па хьегаш хьажкІаш кхее аьнна дар тІа ма яІиадий звенос. Хьувкъам лакха йиша цаІ Іеш, дарегІа а хила беза», яхду газета.

1970 шера 11 апреле газета кепатеха араьяккхий дукхача къамех нах юкъе болча бІаьстан МТФ коллектива болх бувцаш йола ЦІена Эскара цІерагІча колхоза МТФ заведующе М. Кумарипова статья. «Соахк плянагІа хІара кхоабача Іаттагара 2250 килограмм яккха эзаш хиннача оаха 2644 килограмм шурий яьккхай. Хьалхара квартал чакхъяьккхай. хІанз юха а толам бакххаб тха хьайбаш лелаеддераша. Пачхахьалкхенга шура йоахара план цхьан ахаззей совгІа кхоачашъяьй тха ферма». Коллективо толамаш даккхара керттера фактор лоархІ вьхазьа болх беша цхьа гІулакх деши бола нах шоайла дотагІал долаш, цхьа барт болаш хилар. «Кхиметтел моллагІча цхьан хьайбаш леладеча котала яаккхача — на тха коллективана цІей да. МоллагІчун а гІалат доале, хьоваам хуле — массана а нохъостал де оарцагІовал, хьаьмеш гІуланкацен хьал тоаде хьожа». Цу барт тайпача коллективе юкъара гІулакх бахьан долаш — юбилейна шера социалистически декхараш кхоачашдар дукха — оагІув оагІох а теха къахьегаш ба 14 къамех бола нах.

ДоттагІало коллективана ношкъостал ду къахьегаме доккхий толамаш даха.

БІаьстан юкъе кхашка балхаш деча юкъагІа газета оагІо тІа «БІаьстан юкъе — кхашка» яха рубрика хьайийлай «Ленина никъ» яхача Назрановски районии газета. Цу рубрикана кІал кепате хай «Юбилейна накъадолхаш», «Генараш дІадувш лаьтт», «БІаьстан юкъе алаташ дІадевв сухал бе», «ГІанвьлаш тІехьабисаб» яха а кхийола а статьеш.

«Назрановский» совхоза Насар - Кертерча отделене управляюще К. Байрамурзиева «Юбилейна накъадолхаш» яхача статья тІа дувц: «В. И. Ленин ваь 100 шу дизара бай дагагІийна тайпара лакъабахар дукха ехь а даьча тха отделенерча алаташ леладераша сихдаь чакхдоахаш боахк бІаьстан юкъе кхашке ду балхаш. БІаьстан юкъе дувча алаташта плалагІа 420 гектар аха еза еттата 462 гектар ахай. Из план тІехкховчашъяр АчалкхедІакхоачача улача шурий - товарни ферма гонахьера босеш керда ахара чотах хиннад. Цига кхердголаш да отделенерча доахана еша дукхагІа дола доакъараш, цига дІаюоргдий силоса лаьрхІа 90 гектар хьажкІаш, хІанале а 120 гектара тІа дІалоргда вІашагІъьаь горохи кенн. Къаьстта доакъараш кийчду бригада вІашагІъелдаь нож. А. Лолохоев бригадир а волаш. Болх дика бу механизаторашо Колоев Хожахьмада, Хамчиев Махьмад-Гире, Бучнев Къурейша, Муцольгов Бекбулата, кхычар 60 гектара тІа хьажкІаш дІайийна йоалаш лаьтт отделене. Итт дийнахь чакхдаха лаьрхІад укхаза дерригa бІаьстан юкъера балхаш.

Кхешкарча къахьегамхой балха дика опыт хьахьокхарца цхьана газета чІоагІа критика ю кхоачамбоацаршта. «Плиевски тІехьабисаб» яхача корреспонденце тІа вІаши нийсду «Назрановский» совхоза шин отделене кхашка ду балхаш. Аьлте-Юртарча отделене кхоалагІча бригаде бІаьстан юкъе культураш дІаера ахаа 490 гектар лаьтта. Оахам деча хана цунна тІехьа дисковани ю, маккхаш доаз. Шоай балха норма хІара дена цхьан ахаззей—шозза тІехкхоачашъю механизатораша Д. Мальцева, З. Торшхоева, Х. Султанова. Кхы тайпа да сурт Плиевски отделене. Шоай доалахоел гІехьабисаб укхазара алаташ кхедераш. БІаьстан юкъе аха еза 750 гектарах аьха йиьнарш 120 гектар мара яц. Ялатайнна лаьрхІа а иштта доахана доакъарийна лаьрхІа а дІаюош йола хьалха хьайовла культураш дІаера а тІехьабисаб отделене, дІае еза 350 гектарах дІайийнараш 180 гектар мара яц, алаташ дІадуваш кхо агрегат мара яц.

БІаьста — кхашкарча къахьегамхой балхаш сихдена ха. ХІанз къаьстта а безача мехка да балха хІара ди, хІара сахьат. Халкъа юкъе хоалхетдаь оалаш ду: «ДІадийнар мара хургдац чуда». Дукхьал хІанз, бІаьстан юкъе алаташ дІадувча хана, шоай дакандей дикан дІаденза дергдац алаташ.

Наха юкъе пропаганда ерйне уж вІаштІехьбоахараши массаза а газеташ хиннай. ХІанз, лхе шера плани юбилейни шора тІаийца доккхий декхараш ханал хьалха кхоачашдар дукха шерра социалистически яхь ярхжача хана, районии газеташа дукхагІа дувца деза кхашкара балхаш мийтта лел, производстве хьалхалаттарий опыт вІашагІъетта а дІайоаржае а еза, къахетам болашш критика е еза къахьегама хан ца бераша, кхоачамбоацараш дІадоахаргдола хьисапаш гойта деза.

Б. ИЛЬМИЕВ,
КПСС обкома инструктор.

ФАШИСТСКИ ГЕРМАНИ ЭШАЯЬ 25 ШУ ДИЗАРГА

ДЕРРИГДУНЕН ИСТОРИЧЕСКИ КОТАЛО

Георгий ЖУКОВ,
Советски Союза Маршал

СОВЕТСКИ тІема начальникех цаІ хиларах терра Сийлахь-боккха Даймехкан тІом болабелча дена чаккхбаьлча доккъарчел довиш дакъа лаца дийлар са цай бІуно Іерба низаца лоаттабеча къовсамашкахь кулганча дацнийчу ... (см. далее) кхуллалдеча. Массанена а хоьшда, чІогІеч опыт йолаш волча моастагІчоа — фашистски Германена духьалара тІом ІалахьаІате хала хиндалга. Из бера советски халкъа деррига низаш хьанари, вай Герзашцарча Низий тІема говзали искусствои геттара чІогІа оарцагІьаккха бийлар. Герза низий къовсама керте латтар моастагІа хоадамбоаллаш кхатохаран фашистски Германе шиъ территоре тІа из цІенваь хІалакхоаран дегаш урахтадеш а из долла хІамо вІаштІехьдоалаш а хиннар вай Коммунистически партиъ ер.

Са дехка моастагІчунца летача котдаьнираш антигитлеровски коалице халкъаш хьаллаьца вай мехка турпал Герзашцара Низаш хиниз Іацар. Котдаьлар Октябрьски социалистически революци бахьан долаш дунен арене даьнна керда низаш, — котъьялар марксистско-ленински мировоззрени, халкъа общественни строй, кердаэггара прогрессивнийгІа йола экономически система; кердача тайпара вІаштІехьъанна советски социалистически общества уйла.

Ший удари отрядаца цхьана ийшар луккъ ший лоархІаметІара позицеш хьахийца дунен империализм.

Буржуазни пропаганда вуламхоша мелла хІилла делайой а, хІанз деррига дуненна бовзаш ба дунен шоллагІа тІом, хьовбара боккъонца бехке бараш. Эггара хьалха уж а фашизм кхъьба, из СССР-а духьалъяьккха, социализма духхьашкара моха цуй кулгашца хІалан а бъь дІабаккха дегахь цуй агрессивни уйлешта повкъостал дехь США-ии Англеи империалистически монополеш. Монополей тешамеча лаьна — США, Англе, Франце правительствашка довдир тІом цу хилийтан коллективни кхерамаллендерда тІа машар чІогІбол гІерташ Советски правительства мел хьийга хьа. Из геттара кийса деххар дир, нагахь санна Советски Іаьдал соа гоама хиларо бІарга лир доадаь йоли халкъашта духьалара малхбузехьарча державай правительстваш машара хьашташ, шоай халкъий хьашташ доахара цахьа тІа хьиннахиннаедаре.

Германски фашизм тІом хьовбе мукъа а йита, малхбузехьарча «машар безаройъ» лоархІамаш херцделар: эггара хьалхарча эргІанна цар халкъий кертах бахар тІом.

Цхьаннена тІехьа шоллагІбар болаш малхбузехьара капиталистически мехкаш цІеккха а цахиннача тайпара сиха эшадаро хьамхеллар фашистски Германе эскар эшадулургдолаш дац яха фаьлг. Дуненна доал дарга кхача гІерта шоай низаш юха социале цхьаннена а могаргдац хьна хетар гитлеровцашта. Цхьа СССР яр новнъа хаийнар. Хьорбахьийча фашистий кхукъа тІа лаьттар из мара аьар. Цудухьа из сихха эшае лаьрхІар гитлеровцаша.

1941 шера 22 июна СССР-ах летар фашистски Германи. Дихь шу даьхначул тІехьагІа ше эхь долча тайпара вала везача кхоачаьча а, хІьата Германи оІаккха из йийшача тайпара эшала из йоалача кхоачаьча а, авантюрни хьалхьа тІа эттар Гитлер. ДІабоавлабелар Советски Союза Сийлахь-боккха Даймехка тІом. Цу хана дена дунен шоллагІча тІема керттерен хоадамболлаша йола фронт хиннa дІа а эттар, тІом чаккхбаллалца шийте йолаш дІа а яхар советско-германски фронт.

Духхьал цига хІалакдир агрессора керттера зерхьа низаш, Советски бІуно йохаь, хІалакьяь, плен йоалаь яр немецкофашистски 507 дивизи, Германе сателлитий 100 дивизи. МоастагІчун 176 дивизи мара йохаьнацар Къилбаседен Африкен Малхбузен Европен баьча тІем тІа, церех а дуткагІа яраш фашистски Германе керттера низаш Малхбоален фронте доадаьчуча хІьата Малхбузехьарча бІуя тІема делал а котлонах бола тешама ІалахьаІате дукха эскар хІалакхиларах, тІем тІа кийшалга гуччаьа хиларах бийначули тІехьагІа мара а йохаьнацар.

Дунен шоллагІча тІем тІа гитлеровски Германех дІабаьннача берригача низах — 13600 эзар сагах 10 миллион советско-германски фронте боабаь, чоийнаш яь а плен боалабаь бар.

Дихь шера лаьттача къовсаме советски бІуна дукьало шийерригача дивизеех 56 процентагара 77 процентага кхаччалка ираш лоаттайора моастагІчо массаза а. Кхь шера тІом беш хьача фронташка 20 дивизей кхоачамбе йиш йолаш вар из, хІаьта из хилан цуй берригача бІунех 0,9 процентагара 6 процентага кхаччалца мара. Кхьметтел 1945 шера а антигитлеровски коалицега гІолларча вай малхбузехьарча союзникашта духьала ший ерригача дивизеех 38 процент мара яцар цуй.

Малхбоалехьарча фронте хьийка гуйнаш даьдар моастагІчуйн итташ эзараш танкехи самолетехи, бІаьш эзараш йоккхийча топехи миномётехи.

Шийне кІезига зе дах яккхаш эзар советски халкъо котало. 20 миллион саг вийра тІем тІа, фашисташа чубехка, всесовски лагерашка, гестаповски набахтенашка, — тІем тІа кхал цІий Іолахийта дийзар советски халкъа.

ВІашн кийсъара йоалае магарьа укх тайпара цифраш: тІом мел лаьттача хана США эскарцара бОабаь нах 405 эзари хІаьта Англе 375 эзари саг хилар. Аьхха уж цифраш вІашн кийсъяро къьвгга тешал деш хьахьокх, тІема кхелаш мича къасташ хиннай.

ТІом болча хана доккха зе дир СССР экономикана. Фашистски гІахьрахоша мехка территоре тІа йохайир 1710 город, 70 эзар совгІа юрт, 31850 промышленни предприяти. ТІема гІуллакхашка дІадахар а хІолак хиннача материальни мах а ахчанца цхьана лаьрхІача СССР-а хинна деррига зе 2600 миллиард сом хилар.

Сийлахь-йоккха котало йоаккхача эггара лоархІам болашагІа а керттера дакъа лоацаш а Советски Союз хилар дайде. Даьхе бахьан долаш дира къов, сам лоаттабера бІарга ца байна тайпа хьоккам гайтача советски нахе цхьатарра турпал гІуллакхаш ІотоІаде гІерт капиталистически идеологаш.

Советски наха шоай деррига низаш оарцагІа а даьла яьккхар из котало. ТІом болабенначавохьхье Малхбузехьара дукха барраш тешапер СССР духьала лоатталургьа а фашистски тІема машина цунга йохаюлургьа а аьлча. Лакхе аьлача тайпара, дихь шера хаддаьза, белггала турпал къовсам лоаттабе бийлар, Черчилла яздаьча тайпара, «гитлеровски тІема машина чураш Іохецара».

Цу котало кхача гІерташ дихь шера хаддаьза тІом бир вай. ЦІаккха а йицлургйоаца цун лехаш яр Москва бахьан долаш баь тІом. Волга тІа баь тІом, Курски тІом, Украинех Белоруссех фашистски бІу бохабар, Польша, Чехословаки, Румыни, Венгри, Болгари мукъаяккхар, юххера а, Берлина теха хІама.

Советски Эскаро боабаьзар партен халкъон шийх бенна тешам. Шоай ленински байракхий сий а йоалл а Іодожадаьзар цо. ТІем тІа, гоамача моастагІаца къийза хиннадала а, плен боалабаьрашцех мяьрша бадача нахацен къахетаме дар из. Фашисташа шоаш дІа мел кхьачача леладаь эхь дола акха гІулакхаш цо лаладецар: дукххача наха Іазап тІалоаттадецга, нах карабехкара система, бахача нахан плен бигараштен низаш делга. Ленински карте дьалкхеваь, советски «топ кечъулла саг» кердача общества хила хьакъ долаш вола дийнал, лакха коммунистически мораль лелаер вар. Советски Эскаро шийна тІайна кортамукъале яккхара массе адамаша массаза а баркалла дагакховбаш, сийдеш, мах беш хургья.

«Гитлеровски Германии цуй союзникаш Европех Азеи бохабар, вай Даьхин хоадамбоаллаш дола даьха а лоацаш уж бохабар деррига дунен исторически лоархІам болаш дар; ларгІатовга, лоІамга, социальни прогрессата бода ниіъ хьабийллар по дукххача халкъаштен мехкашдень», — яьхад Л. И. Брежнева.

Цхьабакъда, дунен тІа хІана а да Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа вай яьккха котало дего тІа ца эпеш дола низаш. ХІана а долаш да, тІема ятогаш «юка ловзае», империализман карара яьнна позицеш юха оттае, общество дегІаухилга тІехьашкахьа юхадерзаде ловш дола гІолараш.

Тахан реакцен тІемен керттера низ ба американски империализм. Ший хе яьккха яьнна капитализма система кІалхарьяккха, деррига дунен тІа шоай дола оттаде а гІерташ. США-с антикоммунизма байрахка кІал хьа а яь, хьаллоаттаю агрессивни тІема блокаш а царна юкъа маццара эггара кхерамегІа йола НАТО блок а. Цар эхь долаш тІом лоаттабу Къулба-Малхбоален Азе, израильски агрессорашта доккха новкъостал ду Іарбий халкъашта духьала цар лелаю агресси хьаллоацаш. Цар дІахо а кІирдаь хьадеш латт гера. Цар массе оагІорахьара новкъарле ю дунен халкъашта юкъера кхохкам кІаьдбара, хьалхестаю Малхбузен Германерен Японерен реваншистски элементаш. США политика нюатита караерзаьча, Англе, ФРГ, Японе низ болаш йовгІача тІема-промышленни монополешта хьашт а тІема конъюнктура, хІана аьлча из бахьан долаш цар ІалахьаІате доккхий пайдаш ду.

Цхьабакъда, ший ятогови документа тІа коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъерча Совещане белгал ма даккхара, «империализма низ бац ший исторически инициатива юха яккха, хІанзара дуне дегІаухилга тІехьашкахьа юхадерзаде. Адамле дегІахара кертттера низкъ далабер дунен социалистически система, дунен халкъашта юкъера болхлой класс я, деррига революционни низаш да».

Цу низаша хІанд ца луш хоадамболлаш къовсам лоттабу империализмана, реакцена духьала, машар, кхерамоле бахьан долаш.

Юххера сай хьамьы чаккхоалаш са дуьца безам бар. сона хетадох, хІанзарчен тІехьа тІадоагІачен ноахалашта лоархІаме а ира а долча массехк дешах лаьца.

Ткъаь пхиъ шера чухь Іалахьмате дукха нах боабаьн адамленна саготанаш тІакхоачаьн бола къиза дунен ши тІом хьоабаьб империализмо. Агрессивни тІема бамашта духьаларча къовсамга бода никъ — деррига мехкашкера халкъаш лаьттан тІара махара ларабара айхха цхьоагІо йолаши кхотаденнек хилар; деррига прогрессивни общественни боламаш вІашагІтохар; дунен боккоммунистически болхлойн боламанан интернациональни вошал хилар; социализма мехкийн цар Герзашцарча Низийн доттегІал ма могга чІогІлар.

Дунен шоллагІча тІема урок цхьа а сених латт аьлча, из латт, империалистически реакце низашка бехкам боалаш вай хана деррига халкъашта шоай лоІам кечболла могарг ца хиларах, цу даькъе тІема средствашца а. ТІом хьоабе гІертараша бола бирсахови ба деррига дунейн довлде гІийрта гитлеровски Германи тІеман морально - политически гІулакхаштен боккъонца йохар.

ДІабахача тІема уроко тоша ду, Советски мехка тІоккхийдача моастагІчунна цхьа хоадам хиййтар самолета... Массехк минот мар йисацар шоай моттиге уж дІакхача. Деррига хора командира экипаж кІалхаръяккхара. Машина ше доал ца делга кхетадир цо.

(АПН).

КЕРДАЧОА — ШЕРРА НИКЪ

«Укх тІехьарча хана чІогІа къавенна хьо, кІайбеннаб корта», ишта оалар новкъосташа инженерага Измайлов Шавбулата Макшарипага. Корта кІайбелар цуб белталонаш йолаш дар, кхьметтел бийсанна а тІехьа наб ца еш дукха творчески къахьегар цо. Цхьан шийнахь керда бурув тоха доладаьча № 3 йолча скважине йоккха авари хилар. План кхоачаш ца яра кхерам болаш гІулакх дар из. Лоаца аьлча из гІулакх нийсделар 20 шу совгІа хьалха. Цу хана новкъост Измайлов Киргизски АССР-ерча «Ферганнефтеразведка» треста Майли-су яхача участке хьожавир опытни мехкдаьттахо хиларга хьежжа. Цу хана цу участке бурув тоха кІаштІехь а даргдац тоха а лургдац ихаш хабараш дар дувцаш. Ер цига болхІ вахалехьа хьалха бурув тоха йолаь № 1, № 2 йола скважинаш проектни кІоаргаленашка кхачалехьа авари а хинна дІаяха езаш хилар. Ишта авари а хинна сопайир № 4 йола скважина а. Лоаца аьлча цу участке мел деш дола балхаш сецийтар, цхьабакъда цу участке бурув тоха йиш ма яхачуна тІавеpзатуташ вацар нов. Измайлов. Из дог тийша вар нийсалу халонаш эшалургхиларах. Хьалха авари хиннача скважиний материалаш кІоаргга анализ а еш Іомаю цо. Цига накъаньлар дукхача шерашка Грозненски Бакински промыслашка болх а беш ше Іоаьь опыт а. Цо еннача предложенеех оборудовании керда а яьккха хьалха авари хинна сецаьча № 4 йолча скважина бурув тоха доладир. Дукхь ха яалехьа проектах лаьрхІача хьисапе кІоаргдолар тохаш дола бурув, цул тІехьагІа йоккха мехкдаьтта хІедж техар скважино. Ишта хотаю яккхай ший вІаштІехьдаларах бокъа кхаь дилар нов. Измайловна. Хьалхара тохача мехкдаьтта кІежо участка перспективнаш йоккхий хилари керда промысел хьалела торо хилари хьахьехар.

ГІул тІехьагІа хьмар аьлета бур а тоха болабелар № 3 йолча скважина а мехкдаьтта лехараш. Цхьабакъда 110 метр бурувтохаштехьа цига а йоккха авари хилар. Из бурувдетткачул беххах хиниар. Авари дІенахара оарц даьлар трестера. Шоай ерригa торонаш оарцагІьаьхар цар, пайда ийбе болабир массайолча инструментех, приспособленех. Ялх дийн-бийсен даьккхар ишта къовсам лоаттабеш, авари дІаякха гІерташ. Цхьабакъда, дІахо бурув тоха йиш йоацаргах дог тийша бола сецабе лаьрхІар треста болхлоша. Цу гІулакха чІогІа раьза хиланзар Измайлов Макшарип. Цхьадда творчески къахьега волавелар из. Авари дІа а яьккха юха а цу скважина бурув тоха доладара керда метод, универсальни инструмент лехаш вар из. ШІаьхха дагадехар цунна Баку ше болх беш волча хана производствала юкъехкиналь кердадараш (дукхьашха цига балха веаьар из Московски горни академи яьккхачул тІехьагІа). Цу ханналца цхьаккха сага йовзаш йоацача, ше кийчъяьча инструменташца авари дІа а яьккха бурув тоха доладийта лаьрхІар цо. Хьалха пийда эцаш хиннача сверлотах (чухаьа чу кхо планка йолча турбах) комбинированни ловильни инструмент хьайир нов. Измайлова. Цо карараяргйоацаш аварийни турба хьа а лаьца хьалтІаякха вІаштІехьдалийтар.

Масаза а творчески къахьега Іемача инженера кийчъяьча кердача инструмента новкъосталца скважинера аварийни турба хьала тІа а яьккха 10—12 минут аьлехьа авари дІаякха вІаштІехьдаьлар. Цу бетта уж массехк дийнахь болх из беш сеца лаьттабале а скважина бурув тохаш хиннача мехкдаьтта лехараша бетта план толамца кхоачашйир. Проектах лаьрхІача хьисапе бурув тохар скважина, цул тІехьагІа шегара йоккха мехкдаьтта хІедж техар. ДІахо йодача хана чІогІа накъавдаьлар инженера нов. Измайлова производствана юкъеккиьа кердадараш. Кхы а массехк скважина пхьаккха а осложнении ца хулаш бурув а тоха мехкдаьтта кІежа тохийтар лаьттан ченаш темпараш. Цу ханналка тохкаш район хиннача цу участках промышленни район хилар. Ишта ший сийдаьккхар инженера нов. Измайлова.

Кердача инструмента Измайлова кийчъяьча изобретенена городе Баку «Центратор» яхе цІи елар. Цу инструменто багара аргйоацаш чІогІа хьалоаш аварийни турба.

Центратор 3,3 метр йІаьха турба я. Чухахьа чу рельба а долаш. Из изобретени чІогІа лоархІамеха пайдане я. Цкъа из Іочуяхийтачул тІехьагІа шоллагІча скважина хинна йола авари дІайоаккх цо. Цу кердачох лаьца «Грознефть» объединене бурув тохача отдела керда техника производствана юкъеккхаьара волча воккхагІволча инженера В. А. Гайдышева, укх тайпара яздy кердача инструментах:

«Ннде со болх беш волча хана 60 миллиметрови турбаш каг а луш аварешІ хулаш моттигаш нийсъелар. Журнала тІа сона ховраддир нов. Измайлова бурув тохача юкъедаьха кердадар. Центратор Іочуяхийтачул тІехьагІа цхьаккха хьоааьн а ца хулаш хьеения турба хьаттІа а хьайна дІаяьккхар оаха хинна авареш. Ишта авари дІаяьккхар из «Средазнефтеразведка» болх беча хана а цу инструментаца.

Из керда инструмент боккха лоархІам болаш хилар хьахьежа хьахьокхаш дола масалаш доладе йиш я. Вай мехка хІара шера бурув тохача хула авареш дІаякхара итташ миллионаш сомаш дІаухийт, бурув тохача ерригa дІайохийтача заманах итт процент ха а дову. Цу гІулакхаша пачхахьалкхенна мел зе ду вийна хоьш да. Цудухьа бурув тохача хула аварешдІаяхара хІанз берригача вай мехка пайда эц нов. Измайлова кийчъяьча кердача инструментах. СССР-а мехкдаьтта промышленноста Министерства еннача заказах СССР Министрий Советера изобретенейи открытийи гІулакхашта йолча комитето керда изобретени ярах авторски свидетельство делар нов. Измайловна. Вай мехка меттел дунен тІа а дикагІа лоархІачарех я цо хьийтаь «Центратор».

Грозненски ремонтно-механически заводана цу инструмента опытни кхо образец кийчъе аьлани елар. Заводо дика кхоачашдир заказ. Уж заказаш кхоачашдеча хьинаре къахьийгар технолога Лучинков Герасима, слесара Глухов Анатоле. ХІанз «Грознефть» объединене чуйоагІача карабулакски конторе шитта «Грознефтеразведка» тресте тохкаш я керда инструмент. ХІаьта царех цай Баку тахка дІа а яхьийтай.

Кердачунна шерра никъ ба лааш беза. Серийно араяла йолае эза Центраторах. Из инструмент чІогІа могаяьй «СевКавНИИ» институто а. Кердадар вай республике бурув тохача сигагІа юкъелаьхьаьра цаладаш тІаьхьощаш лоаттабу ВОИР-а Нохч-ГІалгІай областной Совето а. Из производствана юкъедиххьачул тІаьхьагІа дика кІезигагІа хургья аварешдІайоалларах йоаю из.

И. АЛЕКСЕЕВ,
ВОИР-а член.

НОВ. В. К. ЕЛИСОВ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЧУРЧА ГІУЛАККХИЙ МИНИСТРА ДЕККХАРЕХ МУКЪАВАЛИЙТАРАХ ДОЛА НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч - ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо сецам бу:

Кхача балха тІа водаш хиларна дувзаденна нов. Елисов Вовне Кузьмич Нохч - ГІалгІай АССР чурча гІулакхий министра деккхарех мукъаваьлийта.

Нохч - ГІалгІай АССР
Лаккхехьарча Совета
Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.
Нохч - ГІалгІай АССР
Лаккхехьарча Совета
Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный,
1979 шера 26 апрель.

НОВ. Н. И. ГУСИНИН НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЧУРЧА ГІУЛАККХИЙ МИНИСТРАЛЛА ХЬОЖАВАРАХ ДОЛА НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Нохч - ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Совета Президиумо сецам бу:

Нов. Гусинин Николай Иванович Нохч - ГІалгІай АССР чурча гІулакхий министралла хьожаве.

Нохч - ГІалгІай АССР
Лаккхехьарча Совета
Президиума председатель
И. АЛМАЗОВ.
Нохч - ГІалгІай АССР
Лаккхехьарча Совета
Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

гор. Грозный,
1979 шера 26 апрель.

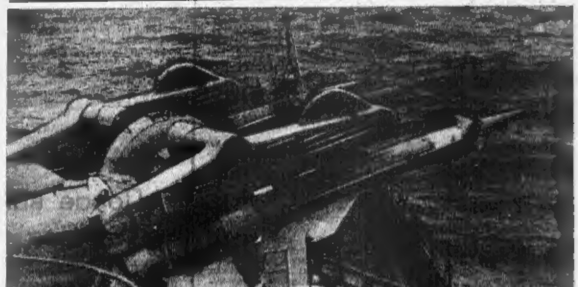

СУРТА ТІА: каосса кийчъеь ракеташ. И. Накишова сурт. ТАСС фотохроника.

ДОГ МАЙРА ЛЕТЧИК

Дукха хь йоацаш «325 эзача бомбардировщикий авиационни полке балхах» лаьца Крыма партизански отрядий командующе нов. Северске кхаьача тІема тешала документа тІанийсвелар со. Укх тайпара мугІараш дар цу тІа: «Цу тІема даькъа летта состава карагІдьаннача доккхача гІулакхаша Крыма партизански отрядаш тІом бе могаш хилари цар толамаш новкилген Іалашдар. Къаьстта белгалъю из подполковник И. О. Овчинникова воккхагІа вола батальонан комиссар Х. С. Петросянца керте лаьттача даькъа майора Г. В. Помазкова, воккхагІа волча лейтенанта Астровски экипажий говзен деналерен гІулакхаш... Крыма партизански отрядий личии состава цуй командованехи чІогІа баркал оал полке ерригача личии состава Крыма партизанаш тІема гІирсаца Іалашбеш тІехьо новкъостал деши цар майраи декали хьахьокхарах.

29.12.42 ш.

Фронтен моастагІчун тылен турпален гІулакхаш хьагойтарах «Гвардейски» цІи лелае боккъо аьккхача эзача бомбардировщикий авиационни полка къастабьча летчикашта юкъе ва вай мехкахо — Грознера Помазков Георгий Васильевич.

Цу полке из вІашагІъеллача гІоне гІулакх деш хинийв Помазков Георгий. Эскадриле эггара хьалха хинна командир вар из йига. ТІема опыт йолаш из хиларах эггара хьалхагІа цунна елар бехтоккамегІа йола задани а: моастагІчун тыле чу а ваха цун лоархІаме тІема объекташ йохае. Майра ухар из керте лаьттача подразделене личии состав тІема задани кхоачашъе. МоастагІчун зенитни батарейша, истребителаша чІогІа новкъарле ешшехьа шоашта енна задани кхочаш ца еш цІа багІацар уж. Цкъазэ 20—60 кхачалца кхорча Іургаш корадоагІар Помазкова машин тІема задaнера цІаеча.

Цкъа бийсан моастагІчун йоккхача танкови группашта этаха еш прожектораш тІахьеха Помазкова самолет сийрда яьккхар фашистски зенитчикаша.

— Прожекторашта тоха! — приказ делар экипажа командира, хІьата ше зениткаша деча долна самолет вогІазар аьккха хьежар из. Массехк прожектор йохайир стрелокаша, машин кІалхарйоаккхаш цуй ший а дика ко яьлар. Кастта шоаш тІаккхача гІийрта тІема гІирсей техникен тІахнина эшалонаш зийра экипажо. Юха а лоттеслар прожектораш. Цу сахьате массехк Іург даьккхар самолетах зениткий пхорчаша. Цхьабакъда атака е йода советски бомбардировщих цхьан хІама сацалургъяцар. Кнопкаш тоІаешше а Іоажала шузь моастагІчун эшалонашта тІабежар. Секунд, шоллагІа... Еррига, станцие сийрдайоаккхаш ала баьлар. Доагор чудола цистернаш, тІема гІирс тІабола вагонаш делхаш бІаргадайра летчикашта... Дийнахь санна сийрдаьлар гонахье.

Цхьабакъда лаьгІлопар зенитчикаш. ЦІаьхха оаталар самолет. Цу минопе самолета отсекашка цІи яьлар...

— Доха ма дохалаш, новкъостий, — командира сабире оал хьахезар неуюникашка, — вайбараш болча дІакхача хьожаргда вай. Нагахь санна хІама ца хуле, дийна долаш моастагІчоа кара гІорглац вай.

Командира приказ кхоачашдиттат дир хІарaве. Юха а цхо кхийтар самолета... Массехк минот мар йисацар шоай моттиге уж дІакхача. Деррига хора командира экипаж кІалхаръяккхара. Машина ше доал ца делга кхетадир цо.

— Массаза а Іочуккоссавае! Цхьабакъда приказа кхоачашдеш саг вацар... Цуй тІема новкъостий дийна бовна массехк минут хиила яр. Йоагаш латтача машина тІара Іочукхоссавелар командир. Парашют хьа ца ьллаш воагІаш цхьа ха яьккхар цо, йоагаш чуйоагІача самолетах из лота ца ялийта дагахь. Цхьабакъда лоха хиларах парашют хьеллача минуте лаьтта кхаьчар из. Деррига дегІ, айн доаккхаш човнаш йир летчика хІаьта шакке ког а бийра...

Цхьа ха аьлча госпитале чьхиийтар из. Цхьаннена моттанар из юха а самолета тІа ховргва дьмпа. Цхьабакъда кхела этта раьза хулаш яц Помазкова ояьил. Физически упражненеш е волаелар из метта уллаше а. ХІаьта дукха ха ялалехьа лай-воалл яхаш вилла летчик гІетта дІаевахар.

Массехк бутт боаллашехьа ший полке юха кхьчар майор Помазков. Цул тІехьагІа ихы а массехказза човнаш яь хиннав из. Цхьабакъда моастагІ хІаламвалаца самолета тІара Іо ца воалаш тІом беш чаккхаьлина.

ХІанз пенсе волаш ткъо операци яй Помазкова: йоагаш латтача самолета тІара чуккоссалуш контузи ярах да из. Цхьабакъда села могаш воацаш ше воллаше а пионерашца вІашагІкхета, царна Даьймехка тІем тІа турпален гІулакхаш хьагойтача летчикаех дувца низ дІаккоач цун. Грознера № 52 йолча пионерски дружина деналерча летчика - фронтовика цІи лелаю.

В. ЛАВРИНЕНКО,
КПСС Грозненска горкома организационно - партийни балха отдела заведующе заместитель.

Дош кхоачашдулургдолаш да

Ленински юбилейни шу. Доккхий а бехктоккаме а да МалгІабика района «Ингушский» совхоза жа лелахдерашта хьалхашка латта декхараш. Совхозе же-товарни фермай къахьегамхоша дош делнад укх шера шоай жа 22 эзар устагІанга дІакхоачадеш дебаде. Цар лаьрхІад пачхахьалкхенга пятилетка тІехьарча шера 115 тонн тха дохка, хІара бІаь жийна тІехьара бІаь Іахьар кхебе, хІара устагІанна тІера юкъера лаьрхІача 3,7 килограмм тха дехкха. Кхы а бехктоккамегІа да цхьаша боахче жа Іуша тІанйца декхараш.

Нийслуш хул боахама шу доладуш тІайца социалистически декхараш, кхы сага ца довзаш, хьахата тІа дусаш. ХІаьта хьалха «Ингушский» совхозе а дукха нийслора цу тайпара моттигаш. Долче хьожаргда вай юбилейни шера шоаш тІайца социалистически декхараш совхозе жа лелахдераша мишта кхоачашду. Делла дош кхоачашдар сий долаш хиларал совгІа укх шерара декхараш кхоачашдар къьастта лоархІаме ма дий совхоза хІана аьлча пхе шера план чаккхоала шу да яр.

Укх шера 10439 устагІа ба совхозе, царех 3200 жий ба. Керттерча даькъе шоллагІчен кхоалагІчен отделеней же-товарни фермашка да даькаш йола жа. Цига хьожаш чаккхлаьлар тхо совхоза керттерча зоотехникаца нов. Чергизовца.

ХІанз жа даххара кампани юкъе цхьачача хана бокхача лоархІаме да жена кхоачам хилийтар - тайпара докъар лоаттадар, жа дакхаргдола кошешлеш лерттІа кийчъяр, жа леладерашта ашаш йола инвентарь кхоачам болаш Іалашъяр. Цу хьакъехьа дийцар нов. Чергизова:

— ХІара кошара дІа а дахьа долаш ца жена дехка шортта довкъар мукх, люцерновн йол, силос, кхьцоли довкъар. Воккхача лоархІаме да укх хана жена минеральни подкормка яр а. Тух, мал, минеральни довкъарцара кхайола компаненташ — деррига а шортта долаш да. Из гІулакх дика вІаштІехьдаьккхара хьалхе а оарцагІдаьннадар тхо, декхачул тІехьагІа жерча дегІа тоалена, низ болаш хилийта. Цунга хьежжа мара дика а уназцІена а дила йиш мишай хьахула Іоахарий. Цул совгІа хІара жа Іула лоархІаш кхоачам хилал сокманишкаш кийчбаьб, керда яьца аптечкаш а хІара кошаре.

Совхоза зоотехника из къамьал дешие а вІаккхьчар тхо кхоалагІча отделене же - товарни ферма Исрапилов Эдалгире кошаре. Цун Іулаца 875 жий ба. хІанзлехьа кхо бІаь гаргга устагІа бахкаб царех. Тхьовра хьалхагІа белгал ма дарра, видниоудальни социалистически декхараш тІайнад Эдалгире. Цо дош деннад хІара бІаь жийна тІехьара цхьаккха а тІера ца боалийташ 107 Іахьар кхебе. ХІаьта планех бІаь жийна тІехьара кхебе безар 95 Іахьар мара бац.

— ХІанз а ахаш мара дехкаданц жа, долче Іийхь тІайнса декхараш кхоачашде низ кхоачаргба шена хетий хьона, нетт оала вилкхагІа волча жа Іуга.

— Хетт. ТІехкойчашца а тарлу. Довкъар мадезза да, хІаьта цкхогаш хинна устагІа, Іахьар кийсболча царна эша дарба, дара дика новкъостал ду совхоза ветеринарни лораша. Цу гІулакхо тешаду хьехинна Іоахарий ла ца леш хьалкхеда торо хургхиларах. ХІаьта дукха да шиша даь Іоахарий а. ХІанзчул тІехьагІа дахкача жерча цхьацца мара Іахьар ца бича а, тІайнца декхараш кхоачашде торо йолаш ма ю, — хоададу цо ший къамьал.

ЦІена я кошара. Белка хІара устагІа клетка чу боал Іахьарна цхьана. Бехкачул тІаьхьагІа цхьадена кхаь буси клеткаш чу довкъаду Іоахарий шоай ноаношца. Ноанех даккхаш Іоахаршкана низ белча мара дажа арадахац царе. Клеткаш чу даь цІена кІалхьарцар да. Цу тайпара дика гІулакх деш хила тамаш ма Іоахарий цхьаккха а тІера ца боалаш низ болий хьалхилар. Хьал а Іо а волавелча бІарва го йиш яц гІелал кІалбиса Іахьар, жий. Дукха ха йисай жа ларга доладе а. Цудухьа Эдалгире боккха теркам тІа бохийт тха ца дойтара а. ХІаьта жа деррига а цІена да хІаьта тха дІаьха а цІена да. Ишта хьалаш вІаштІехьдаха торо хиннай жа Іуй коллектива. Цудухьа хІара бІаь жийна тІехьара Іоахарий кхедара, цхьан устагІан тІера 3,7 килограмм тха даккха шоаш деннa дош кхоачашдергхиларах тийша ба жа Іуй.

Шоай новкъоста тІехьабега дагабоалаш бац цу отделене жа-серши ферма жа Іуй Гардалов Суьйн, Гелоеве Іадрахьман, шоллагІча отделене ферма воккхагІволa жа Іу Алероев Іадлуддин, кхыбараш. Хьалхарчул Іулаерча пхи бІаь жийцара бахкача 240 жийна тІехь хІанз хьахиннаб 305 Іахьар. ХІаьта цхьаккха а тІера ца боалаш хьаккхуш а догІа уж. Цу тайпара дика чаккхйоаккхаш латт жа даххара кампани шоллагІча жа Іуко а. Бордl ... совгІа болча жийх беккача 250 устагІах 34 жийно шиша Іахьар баьб. ТІера цхьаккха а баьнабац.

ХІара кошаре а хинна цига зійтта хьалаш тхона лайзачул тІехьагІа аьлар совхоза керттерча зоотехника нов. Чергизова:

— Оаха лийрххІача тайпара чаккхйоалаш латт жа даххара кампани. Искусственни осеменени яра гІулакх ший ханнахьен дикеи чаккхдаккхарах торо хиннай тха жа даххара графих белгалье. ХІаьта оаха лерхІачох хьатІахула бутт бовш дахха доаргда жа. БІарга ма деrра, дика Іангара дальнад жа. Цудухьа тхо тешаш да хьахиннa Іоахарий да ца довши укхацІена долаши хьалхкургхиларах. Довкъар а массанахьа шортта да. Цу гІулакхаш торо хулийтаргья жа дебадера, Іоахарий кхедара, пачхахьалкхенга тха дехкара тІайца социалистически декхараш кхоачашде.

М. РАШИДОВ.

Пекинеро антисоветски гIулакхаш

Дерригача дуьнено чIоаггIа лелу В. И. Ленин, революце сиБлахьвоккха стратег, Советски Союза Коммунистически партие эггара хьалхара социалистически пачхьалкхен хьалхь ваь 100 шу дизар.

Цхьабакъда, Пекине шиъ тайпара белгалйоахкх из юбилей. Пекински лидераша кхы тIа а чIоагIъе Советски Союза чурчен арахьарчен политикена, советски халкъа, Советски Союза Коммунистически партена шоаш еш йола пропагандистски атакаш. «В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хетаьй» яхаш йола антисоветски статья кепатеха араьккхай «Жэньминь жибао» яхача газета, «Хунци» яхача журнало, «Цзефанцзюньбао» яхача газета. Из документ, ма дарра аьлча, СССР-а социалистически содружества мехкашта дуьхьала дерзадаь, дуьнен халкъашта юкъерча коммунистически болама цхьоагIонина духьала дерзадаьда. Китайски лидераша, ховш ма дарро, цхьаь-цаI мероприяти чакхъаьккхац В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хетаьь. В. И. Ленинах ленинизманех хетаьь цхьаккха статья хиннац центральни кепайоазон тIа. Алхха кхычи мехкий меттала арадуьлача а доазол дехьарча дешараштa лаьрхIа долча а «ГIирсаш хьалдеш а Китай» яхача журнало моттийта кепатеха араьккхай «Ленин Октябре», «Ленин 1918 шера» яхача кинофильмашка «хьежачул тIехьагIа» ленински юбилейца дувзадеш йола чулоацам боаца статья. Цхьабакъда, китайски лидераше яьзо ерригаш а хIана яц аьлча йола арахьара политически пропагандистски китайски материалаш а саща. БIеха антисоветски меткIаьлеш дуйцаш йола из статья а кхыметтел центральни пекински кепайоазон оагIоштa кепатоха лоархIабаьбац китайски лидераш, хIана аьлча В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хетадаьча цхьанна а тайпарта киного хьажар Китае, ма дарра аьлча, ца хиннадаь.

Маоистски лидераша китайски халкъа къайлакхуьь В. И. Ленин ваь 100 шу дизар Советски Союзе, кхыча социалистически мехкашка, дерригача дуьнен тIа чIоагтIа дездеш шеррен белгалдоаккхаш хилар. Китайски кепайоазон тIа арадьяннаш ленински юбилей дуьнено миштa белгалйоахкх хотташ цхьа-цаI информаци а статья. Сома пен а оттабаь китайски халкъ прогрессивни общественностах, дерригача дуьнен тIарча коммунистех дIакъоастадаьд пекински лидераша.

Пекина улицашка юха хьалтехай къамаре антисоветски фотовитринаш. Цхьабакъда, В. И. Ленина ваь 100 шу дизар дагадохийташ цхьаккха хIама-м дац. В. И. Ленина вахарах гIулакхаштех хетаьь Польски Халкъа Республика посольствах Болгаре торгови представительствах города юкъе оттаьча фотовитрина штa хьалхашка 22 апреле Iуйре цаьз гулбенна дукха нах бар. Цхьабакъда, дукха ха хьалехьа наггa посте латтараш а кхаьча, берригаш а дIа-юха боха бийзар.

ХIанэ В. И. Ленина фотографех тулла бIарг а тохаш цу витринашта юхе гIолла тIехбуьла беза гIашлой.

22 апреле советски посольстве шIей сийна прием йолча хана посольства коавIарашта хьалхашка гIолла тIехьаьлар караьаца Мао Цзэ-дуна портреташ а, кхайкалеш антисоветски лозунгаш а долаш йолча маоистски кIантилгий группа.

Ленински денош хьалIехкачарга хьежаш баьгIа хургба маоистски лидераш шоай антисоветски гIулакхаш беррига моаж а чулоацаш чIоагIдара.

(ТАСС).

Доазол дехьара

ИНДОКИТАЯ ХАЛКЪИЙ КОНФЕРЕНЦИ

ХАНОЙ, 28 апрель. (ТАСС). Селхан Ханое пресс - конференци хилар, цига хоам бир Лаоса, Вьетнама, Китая доазон тIарча цхьан пункте Индокитая халкъий конференци хиларах. Цунна юкъе дакъалоацаш хилар Нородом Сианук керте латта Камбоджа халкъа делегаци, принц Суфанувонг керте латта Лаоса халкъа делегаци, Къулбехьен Вьетнам мукъаьккхара Къамаи фронта ЦК Президиума председатель Нгуен Хыу Тхо керте латта Къулбехьен Вьетнама Республика халкъа делегаци, ДРВ правительства премьер-министра Фам Ван Донг керте латта ДРВ халкъа делегаци.

Конференцена юкъе дакъа лоацаш хиннараша цхьана тIайийача заявлене текст дIайоаржаьй пресс - конференце, къаьстта аьлча цу тIа йоах:

ВIаши дагабаьнначул тIехьагIа цхьа барт болаш дийцар цар хIана Индокитае долча хьали индокитайски кхаь пачхьалкхен халкъий юкъарча моастагIчоа — американски империалистически агрессорашта царна тIехьа баьрашта духьалара къовсамахи дола дешаш.

Американски империалисташа эхь ца хеташ духьале ю Камбоджа, Лаоса, Къулбехьен Вьетнама халкъаш шоай лоIаме, машаре, нейтралитет йолаш даха гIерташ хилара. гIожагIча оагIорахьа тIаккхуьд ДРВ суверенитетех ххерамзлекнех, холданза телхаю Индокитайх йола 1954 шерара Женевски соглашенеш Лаосах йола 1962 шерара Женевски соглашенеш, из баьхаш долаш цIекхаштта ххераш тIеотт Къулбехьен-Малхбоален Азен дуьнен тIен машара а ххерамлеиня а.

Шараарски агресси йолаьй цар вьетнамски халкъа духьал, «къиза тIом» бу Лаоса халкъа духьал, къаьстта бIеха гIулакхаш, тайша болх лелабу Камбоджа хьакъехьа, дIий Iоухийташ зуламаш ду Индокитайски ах гIойрен тIа.

Конференцена юкъе дакъа лоацаш хиннараша кхаь мехка халкъаш тIахьийхар американски империалисташтен царна тIехьабераштен духьал Индокитая кхаь мехка маленара а Къулбехьен-Малхбоален Азен дерригача дуьнени машара хьийташа маьххара а шиъ лоIамарен машарен район хургйолаш 1954 шерарчен 1962 шерарчен Женевски соглашеней керттера принципаш лораяра.

Комбоджа, Лаоса, Къулбехьен Вьетнама оагIонаша чIоагIду шоаш де дагалуьцараш: шоай лоIаме хилар, машар, нейтралитет, шоай мехкий территореш тIа кхыча пачхьалкхенашка эскараш ца лаладейтар е тIема базаш ца яхийтар; моллагIаш цхьа а союзашта юкъе дакъа ца лацар. кхыча пачхьалкхенашта духьал агресси яра Индокитая кхаь мехка территорех кхыча пачхьалкхенашка пайда ца эцийтар. Иштта да 1954-чен 1962-чен шерашкарча Женевски соглашеней керттерча принципаша ма яхара дола Камбоджа, Лаоса, Къулбехьен Вьетнама лаьмкъашта кIоаргга дагадоаккхараш. ДРВ халкъо диоза лоархIаш да уж законах дола дагадоаккхараш, дег чура, берригача низаца хьал а лоац уж де дагалатта дакъала гIулакхаш бахьан доаттабу къовсам, йоах заявлене тIа.

Заявлене тIа йоах конференце къаьстта теркам тIабохийт Камбодже хIанз эттача хьала. Цо хьадда хьаллаьчар США империалисташен царна тIехьабарашен леладача гIулакхаштa духьал тIема къовсамахи къовсама кхыча формаех пайда а эцаш кхмерски халкъо лоаттабу къовсамал дола къовсам.

Заявлене тIа бизла хьаллоац лаосски халкъа къовсам Лаоса Патриотически фронта ЦК 1970 шера 6 марта яь заявлени, хьаллоац вьетнамски халкъо лоаттабу къовсам Къулбехьен Вьетнам мукъаьккхара Къамаи фронта а цун Временни революционни правительства а 10 пунктах латта программе.

ХIара мохк мукъабаккхара лорабара цу мехка хьалхар шиъ гIулакх хилара принципо маьххара, йоах заявлене тIа, оагIонаша шоашта дехкар дар тIеоц хIара мехко дехачунга хьежжа а вIаши лархIара ларда тIа а вIаши магогга поекъостал дар.

Индокитая халкъий конференце дег чура а доккха а баркал сал дуьнен халкъашта цар шоаш а лоархIаш а хьаллоацаш хиларах.

ДУНЕНО СИЙ ДУ ЛЕНИНА

МОГАДИШО. Сомала шерра дездеш да В. И. Ленин ваь 100 шу дизар. «Стелла д'Оттобре» яхача газета беча хоамах, городе Кисмаю цу дезача денна хетаьь торжественни собрани хилар. Цига дуьнен тIа эггара хьалха социалистически пачхьалкхе хьахьчун вахарахи балхахи лаьца докладаш йир провинце кулгалхоше.

КАРАКАС. В. И. Ленин ваь бIеь шу дизарна дувзадеш Венесуэльски столице боллой кварталашка цIе бийракхаш эхкар. Коммунистически партех Венесуэла къахьегамхой Конференци вIашагIтеха митингаш хилар городе. Эзараш бола нах хьежар Ленина хетаньча фотовыставкашка, дуьнен пролетариата баьччах йолча фильмашка.

ДЕЛИ. Укхаза хилар «Ленин профсоюзаш» яха симпозиум. «Патриот» яхача газета беча хоамах, симпозиуме къамаьл деш, профсоюзий Ерригьиндийски конгресса Делийски комитета председателя В. Д. Джоша белгалдаьккхар «дерригача дуьнен тIарча боккхоашта ниъ хьахьекхар Ленин ваь», аьнна.

Парламента депутата Арджун Арора белгалдаьккхар ленински идеяш цхьаккха шоай лоархIам боарг бойдаш хилар, хIанзара дуьне доазаш цар боцкха ипраIам дехко.

ХЕЛЬСИНКИ. Аландски гIайренийн керттерча городе Мариенхамине хилар В. И. Ленин ваь 100 шу дизара хетаьь торжественни собрани.

Собрани хьеллаш къамаьл дир Аландски гIайренийн парламента председателе Турвальд Эрикссоне.

В. И. Ленина вахарахи балхахи йола доклад яьчул тIехьагIа хьахьеккхар «Дийна Ленин» яха фильм, бокхача безамца хьежар цунга гулбеннараш. Собрани чухиннача театра фойе оттаьдаь эвсийн шведски меттала йола В. И. Ленина произведенеш.

Шиъ мукъагIа дегIаахара ваьккъа тIа кьиначе Судана къоначе республика керда торонаш хьедийлаьй судански кхалнаха.

Образовани йоккхара, къахьегамах маIача наха вийсса мах телара, берагIа хилча отпускаш телара, медка общественни вахара хи ъе хьинаре дакъа лацара хьехекьа кхалнаха законагIа дехка а доагIаш дIадела цхьадола хIамаш кхоачешдаьд правительства.

СУРТА ТIА: революционни правительство хьаллоацаш демонстраци еш боли судански кхалнах.

АДН—ТАСС сурт.

СОЧЕРА минеральни хий

Сочера курорта дерригача дуьнен тIа цIи хазийтача шоай тайпарча Мацестерча сероводородни хинел совгIа укхаза укх тIехьхьарча хана хьадийлаьд Iалаьмате дукха биологически чIоагIа пайдана дола микроэлементаш йоахка йодобромни, содови, солляно-щелочни минеральни хиний запасаш. Дарба дача моттигашка хIанзале а пайда эц Мамайка районе тохкама бурув теха аьккхача скважина чура доагIача йодо-бромни хих. Иззамо дола термальни, минералаш дукха йоахкаш хиларца белгалдоалаш дола хий кородаьд Кудепста яхача хин атагIара, Мацеста яхача хин атагIара. Бытхи лоам босагIара, курорта кхыча районашкара кородаьд шийх доахкача туькашка диллача гIордаьннача Боржоме хина тара дола, минералаш кIезигагIа йоахка содови хий. Тайп-тайпарча минеральни хинта Iалаьмате йIаьхий я Соче Лазаревски курортни район. Йодобромни содовни хинел совгIа цун территоре тIа хьадийлаьд соахка дейз моттигерча заводе кийчдеш латта «Лазаревская» яха солляно-щелочни хий.

ХIанз тохкама кIоарга бурув тоха проект оттаеш латт. Цо йиш хулийтаргья гIоргьаннача курорта керда перспективаш ма яра йоаза. Цхьабакъда, специалистий курортологий гидрогеологий — хIанз мехо яц, Сочерча минеральни хинех дIахо йодача хана Iалаьмате боккха пайда бала тарлуш хиларах.

Юрий ЗЕНЮК,
АПН корреспондент.

Казахстанера дIаухийт доазол дехьа

Казахстана промышленносто советски арахьарча торгови организацешка гIолла еш йола экспортни поставкаш сиххача темпаегIа алсамъюал. Ер пятилетки хьайолаьча деня шера юкъера лаьрхIача доазол дехьарча фирмашка казахстански машинашта, технологически оборудованена, Iаьржачен сийрда бесаш долчен металлашта, тайп - тайпарча бедала даьча заказий мах хIанзало 1,9-зза лаккхбеннаб.

ХIара дукхьашка йолаьйлай республика болата прокате, къаьстта цIенача зайердарсовя хIастана, магнена, титана, IажагIча фосфора, металлургически коксана доазол дехьара дах заказаш кхоачашде. ХIана Казахстана торгови партнераш дола дуьнен тIара мехкаш кхоачкъе яттлега дIакхаьчад, хIаьта царех шин даькъо машино - технически оборудовани яйю.

Японе фирмаша, масала, Казахстанера яйку ниии, лоалаза хала дола металл ниобий, нитрат лантана (кагтахьара элемент), хромови руда. Алма-Атарча эза-йоккха машинашъеча завода духьешоза иийчьо царна дитткъа оагIош долаш, вIаьмита дивнита йолаш йола турбаш тахкаергйола станкаш.

Владимир ГАНЖА.
(АПН).

Лорае вай культура хьалхара памятникаш

Хава хетаьа йийшар ер чIоагIа иааш дуьнена хIамашта дутIаоакаш йола «Сердало» газета 44 номер тIа араяьна М. Зангиева «ГIалгIай хьалхара школе» яха корреспонденци.

Вай школа минаре хьайоланнай ца хеаш хIанз а дукха нах ба. ХIаьта из ха дезаш да Советски Iаьдало вай халкъе деннача, къаьстта а наькъа образовани даьхъе, кхи а дукагIа зам бара.

Назрань теханара вай къона город я. Цхьабакъда Назрань (крепость йолаш) хьийоагIа 1810 шера деяз, хIаьта нет Бакадаш а дукхе хьаьнагIа вайше хила а тарлу цига.

Ноя, Зангиева язъйча статьяце дувзаденнa цхьакха а дла безам бар са цхьа Назране трибуне гIара айсе ийшар: тешаш а денз йоакхо а аза Назрань краеведенё музей хьеллара.

Назрановски районен горисполкомен денхар да ю кет сона Назранаца юзаенна йола хIамаш сол чехка учета эцийтан ила дIако йоккергIоацаш лачхьалкхен тIаьхьожжа кIел лоацийтан. Цу хIамаш а Бурочерча крепоста гонахьара тIоакарт. Нахсаре эггара хьалхара школа, революце шераша халкъе съездаш хулаш хинна цIенош, аьл зоно къайла а даьнна летта гIалгIай подпольни ракком чукина нов (из доаз Алмазов Илезо). 1858 шера «Наьсаре гIайттераштаа» юкъе хиннараш лаьгахка боабо моттиг малагIа я ха а крепоста кIахарча паьнарча кешашкара цар кешаш хьалха а деза. Шоалаши дешаркойи оарцагIа а баьхa, Назранен лаьца боннхийча малага хаттараш де, а цар дуьцареш дIаада а деза. Бала а цIагIа а лелаш къаьнара хIамаш гулъе йолав эза.

Из боккха, бакъахьара болх сона хетачох, Наьсарен районе цхьаболча хьехархошта-пенсионерашта тIа а билла, цхьарча юкъега общественни хьисапе дIабоалабича мегаргбар.

ХIараашкахьа энтузиасташа - хьехархоша хаьа цу тайпара музеаш яйнай сона кхыметтал моллагIа йолча юрташка а. ХIаьта Назрань-м дIакхача хама хиина а тIайоагIама кан хургдола а хIамаш донкхий долаш ма йий.

ХIаьта эггара хьалхара гIалгIай школа чухинна цIеноаш, мичча бесса уж дела а, тоада халкъа реликвих данна лорадеш лепеда а деза.

ДIагIоргда шераш. Цхьанна а хIамах къехкаташ яц ца. Нагахь санна вай культуре памятникаш йоайоа, цун ойлаш дIадоале — халкъо гешдаргдац вайна.

Из вайна дагадохийтача нов. Зангиева баркал хилда. Районен городен кулгалхошта сий долаш гIулакх да уж деррига хIамаш цIенхаштта теркалдар а Назрани городской краеведене музей йиллара идея йиза хьаллацар а, хIаьта иштта лакхе йийца моттигаш дIаэцар а. Цу гIулакхa юстар хила йиш яц республикански музей а.

БАЗОРКИН Идрис,
писатель.

ШУШЕНСКОЕ (Красноярски край). Укхаза хьийлай «В. И. Ленина сибарегIара ссылка» яха мемориальни музей.

СУРТА ТIА: шийна дагадоагIа хIамаш Iамаш боллошта дуьцаш йолла В. И. Ленин чуйнача ахархочун Петровай йоI. (Сурт даьккхад 1898—1900 шш. В. И. Ленин Н. К. Крупская чуйнача Петровай цIагIа).

Ю. БАРМИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Хьадаха клубай наIарашкара чIегаш

Каст-каста субботникашка ара а бувлаш шоай городи юрташ хезъеш, наькъаш тоадеш, гаьнаш йогIаш ба наьсархой. Дукха за йисац дезза деноош цхьоалгIа Май а фашистски Германи эшаьь 25 шу дуза а цIейш хьатIакхача. Къахьегамхой безам хургба районе клубий болхлоша шоашта фу сюрпризаш кийчъяьй хьажа. ХIаьта хоаш ма дий уж санна долча дезача денашка шоашта лоаттIача тайпара гIулакх на хилча паха мел бехк боаххх. Из дикъ хеа района культучреждений болхлошта.

Дукха за я цу гIулакха уж оарцагIбаьнна. Хьожаргда вай царна из гIулакх миштa доза.

Эггара хьалха дош ала доа гIалгIай халкъа театрах. Наьсархой гIадбола цун дог деттала деладелча, кортош чудолх яз мелделча. Каст - каста цу цо ду тайпара дикахетараш а халахетараш а. Укх тIеххьарча хана ленински юбилейна яхьо дIанукъе а воа болх бе, наха салоIам, сакъердам бе доладеннад из. Дукха нах хьежар (хIанз а хьеж) дукха ха йолцаш цун сцена тIа ьйнача «Совдати Деудин» яхача А. Хамидова спектакла. Зритеий терко тIаоз шоай ролаш пьеса турпалий бокъонца йолча самолашна хьежа лоазаача Медов Мустафас (Джабал), Торпов Аюпа (Умалт) Аюп ше ва цу театра режиссер а, на пьеса гIалгIай меттал аьккхар а театра къаьнача самодеятельни артиста Гайтукиев Хьусена (молла) кхыбараш. Из спектакль хьекха шоаш болча дIаьхьийхаб театра артисташ Экажевски юртарча промкомбината кхалнаькха коллектив.

Терпев Аюп творчески болх бе хоаш а искусствена яьхе безаш тIабахийта хоаш, юмор йолаш саг ва. Безабеннаб цунна из болх. ХIанз «Цхьаь бе вий харбаз» яха сакъердамe пьеса оттае кийчлуш да театр.

Ленина юбилейна хетаьь аль йоллелчахьа дикха эргалонаш хиннай района культура цIеношка а клубашка а. Дика кайоах цхьайолча цар коллективаш В. И. Ленина идейни тIехьален пропаганда еча. Из гIулакх вIаштIехьдоаккхача белгалъяьннай Долакх - юртара клуб. Хьинар долаш, ший болх безаш творчески хIама тахка, лаха хоаш саг ва цига дукхача хана дена заведующий вола Кусиев Мовлатгири. Каст-каста вIашагIбеттало цу клубе тIемийи къахьегамен ветеранаш къонабарий сайренаш хул. Иштта шоай юртарча наьха сакхотам лахбеча, царна сакъердам беча хьинаре дакъа лоацаш я Жайрахьара клуб а (заведующий Цицкиев Хьамзат).

Дика художественни самодеятельноста коллективаш вIашагIъехкай района культура цIагIа, совхоз - техникуме, № 27 йолча профтехучилище. Цу коллективашта юкъе дикагIа волча 70 артист дукха ха йоацаш хиннача республикански хьажара юкъе бар. Телезрителашта айра цар цхьайола номераш. М. Гапархоева кулгалдоча РДК хлалархой группа 1 степена Диплом даьккхар цу хьажаре, хоровой коллектив II степена диплом. Республика культура Министерства сийлен грамоташца белгальяьккхар пандархочун Евлоева Раий, балетмейстера Гапархоев Махьмуда, солистий Медов Мустафай, Басиев Хьусена артистически творчество.

Бахьа юрташкарча клубай ергсоэши перекличка хьалхашка оттадаь деккар кхоачамбоацараш да, дилача дукха кхоачамбоацараш да культура балла юкъе. Хала дале а тхьайсача сацна я укхазарча дукхагIйолча юртарча клубашка Ленина юбилейна хьалхарча денока а тIехьа. ЦаI клуб яц художественни самодеятельноста коллектив сцена тIа лиьха йиш йолаш. Яц уж укхаза.

Шей денош кина а хьекаш чубехийтаргба нах Бидахкъей гай - Юртарча клуба заведующе Евлоев Закрече, Яндарерча клуба заведующе Бузуртанова Фатимас. Перекличка кхайкайтахьа цар даь хIама дац сцена тIа сакъердаме хилийтара. Тесса леладаь цар не гIулакх, тохабенчабац тоьхкаш шоай юрташкара таланташ, оарцагIбаьккхабац. IаьлиЙ - юртара клуб вIалла хьа а елларсьаш: ий чу а хьаьрка дIакъайла латт, на цига е киноФильм а хьокхац.

Юрташкарча клубаштa шоьа цаI яц хIана бIаьстан балхаш дена деношка кхашка къахьегаш боаххарашта гIулакх доьд, царна салоIам баьб оаха ала йиш йолаш. Из-м вай лаххехьа йийшача кIезига - дукха болх бе йолаеннай кхаш йийцараш а, хIаьта района культура шено а даьдац. Вицбеннаб культучрежденешта къувкъамаш кхеда бахараш.

Дукха ха я шоай клубаш тоее, царга болх байта, цига шоашта салаIа, сакъердам бе деккарийна ба юрташкара комсомольцаш яхаш дуьца. Комсомольцаш вIалла шоашта из ца хоаш сцена, из шоай деккар доаш сайна лел.

Лоацца аьлча, хIана долча тайпара дита йиш йолаш дац юрташкара культучреждени тIулавх. Райисполкома культура отделе а совхозий партийни организацешь а цу даша цIенхаштта теркам тIабахийта беза ха тIехйоалаш латт. Хьадаха дола клубех дада мукх дика чIегаш.

М. НАРАЕВ.

СПОРТ

250 совгIача спортсмено дакъа а лоацаш яйгача атлетика республика хьалхло яккхара яхьаш хилар укх деношка. Грозненски механьтте техникума кагирхой толам баьлар цу яхьашка. Хьалхара моттиг яьккхар цу коллективо. ХIаране хьалхло яккхара даьттача къовсамашка котвьалар 100 метр ида (11,1 секунда) ПТУ-1 дешархо К. Шевчук.

О. НИКОЛАЕВ.

ХАОТТАМ

Тахан республика гIоллей Грознен кIеант - дукха моалаш а йолаш, йоачан а йоацаш, къулбамалхбоалехьара гIеьххьача бораме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 28 — 33, Грозне 30 — 32 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. ДIахорча шин дени шин буси дукхагIча дакъе кIеанг - дукха пиъаза ловагIо морхаш а йолаш, лостамаш хушаш, гIийло мух а хьекхаш ха хилеи фегера температура бийсашка 7 — 12, деношка 25 — 30 градус йIовхал йолаш хилеи мег.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадуегIа, хьажа

РАДИО
30 апрель

6.30 — «Юрта Iуйре» (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.22 — Советски композиторий илланаш. 8.45 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Къахьегам, машар, май: яха музыкальни композици (нохчий меттала). 16.40 — «Вай индустриальни мохк» (нохчий меттала). 16.55 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.10 — Вай доттагIий моаршал. 17.40 — БIаьстен, машара къахьегама деза ди (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.30 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ
30 апреле

17.35 — Передачай программа. 18.00 — Бераша. «Капитан яхача хьагIоре къайле» яха художественни фильм. 19.15 — «Фронтовикаш» яха киноочерк (нохчий меттала), доакхх. 19.25 — Дуьнен халкъашта юкъара хьал довзийтар. 19.40 — Шовка, бераш. 20.00 — «Накъадаьккхай ЦхьоалагIча мaйна «Телекердазарий цIей дездара вьаусх (гIалгIай, нохчий, эрсий меттала). 20.30 — Мaйна хьалхарча яхь котбаьккхарашта хетаду. Концерт. 21.35 — «Цердагаш» яха фильм-оперетта.

1970 ШЕРА 1 МАЕ ГОРОД ГРОЗНЕ КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕМОНСТРАЦИ ЯРА ПЛАН

Город Грозне къахьегамхой цхьоалагIча масра ерригача городa юкъара демонстраци 1970 шера 1 Мая хул. Iуйрийна 10 сахьат даьлча г. Москва ЦIеча майдан тIара трансляци хул. Iуйрийна 11 сахьат даьлча демонстрантий колоннаш йолалу.

Колоннаш лелара порядок:

1. Байракхаш лелаерий колонна гул а лийя Iуйрийна 10 сахьат даьлча Революце проспектагIа дIаотт. Колонна корта КПСС обкома здаиена юхе латт.

2. Физкультурникий колонна. Iуйрийна 10 сахьат даьлча Гвардейски улицагIа дIаотт. Колонна корта Революце проспекта тIа хул. Байракхаш лелаерий колоннана тIеххьа йода.

3. Профтехобразоване Управлене колонна. Iуйрийна 10 сахьат доаллача ханна Победа проспекта аьрда оагIорахьа дIа а этте, Революце проспектагахьа йода, физкультурникий колоннака тIеххьа.

4. Школьникий колонна. Iуйрийна 10 сахьат даьлча Орджоникидзе проспектагIа дIаотт. Колонна корта Победа проспектапа юхxe хул. Профтехобразоване Управлене колоннана тIеххьа йода.

5. Октябрьски района колонна. Iуйрийна 10 сахьат даьлча Ленина улица тIа йоагIа. Колонна корта Николаевай - Терешковай улица IотIаотт. Школьникий колоннана тIеххьа йода.

6. Заводской района колонна. Iуйрийна 10 сахьат даьлча Победа проспекта тIа а яйя, проспекта аьтта оагIорахьа дIаотт. Колонна корта Орджоникидзе проспектана юхе латт. Октябрьски района колоннана тIеххьа йода.

7. Старопромысловски района колонна. Iуйрийна 9 сахь. 30 мин. даьлча Победа проспекта тIа а яйя, аьрда оагIорахьа дIаотт, профтехобразоване Управлене колонна тIеххьа. Заводской района колоннана тIеххьа йода.

8. Ленински района колонна. Iуйрийна 10 сахьат даьнкача хана Орджоникидзе цIерагIча проспектагIа дIаотт. Колонна корта Красни фронтовикий улица юхе латт. Старопромысловски района колонна тIехйоалача хана Комсомольски улицагIа Революце проспектага кхачалца хьалйода. ДIахо Старопромысловски района колоннана тIеххьа ясл.

Общественни порядок Iалашьеге дела колоннаш хийсьаеге Нохч - ГIалгIай АССР чурча гIулакхий министра заместителя вов 3. А. Барахоевна тIадулл.

Iуйрийна 8 сахьат даьлча деза демонстраци чакхьаллалца чуьлаьцача зонана юкъе цхьаккха транспорт лелийтац, къаьстта пропускаш йолаш йолча транспортагара дIанеккхача.

Чулаьцача зоне Iуйрийна 8 сахьати 30 минути яьлча деза гIашлой лелийтац.

Трибуне дIагIаьут къаьстта пропускаш, из шиъ хилар хоттеш дола документ хьахьеккхача — 9 сахьати 45 минути яллалца.

Городской цхьоалагIча Мая комисси.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бокъонхана секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; Юрта бохамий письмой отделий— 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/34.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/34.

СФ03083. Заказ № 2387.